synarchis

Eindrapport

Onderzoek zwembaden en binnensportaccommodaties

Gemeente Berkelland

19 juli 2023

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en onderzoeksopdracht	1
1.2	Onderzoeksmethoden	1
1.3	Leeswijzer	2
2.	Inventarisatie	3
2.1	Binnensportaccommodaties	3
2.1.1	Capaciteit, functionaliteit en spreiding	3
2.1.2	Gebruik en bezetting	5
2.1.3	Beheer en exploitatie	7
2.1.4	Belangrijkste bevindingen	10
2.2	Zwembaden	10
2.2.1	Spreiding en functionaliteit	11
2.2.2	Bezoekersaantallen	12
3.	Trends en ontwikkelingen	14
3.1	Demografische ontwikkelingen	14
3.1.1	Bevolkingsprognose	14
3.1.2	Leerlingenprognose	14
3.2	Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen	15
3.3	Ontwikkelingen in de sportdeelname	16
3.3.1	Ontwikkelingen zwembaden	16
3.3.2	Ontwikkelingen (binnensport)verenigingen	17
3.4	Lokale ontwikkelingen	17
3.4.1	Beleid	17
3.4.2	Accommodaties	18
4.	Toekomstperspectief	21
4.1	Passend en toekomstbestendig aanbod	21
4.1.1	Kaders	21
4.1.2	Financiën	22
4.2	Scenario’s toekomst zwembaden en binnensportaccommodaties	22
4.2.1	Basisscenario: huidig aanbod in stand houden	22
4.2.2	Budgetneutraal scenario: huidige gemeentelijke bijdrage leidend	23
4.2.3	Doelmatig scenario: efficiënte afstemming van vraag en aanbod leidend	24
4.3	Voorstellen efficiënte afstemming vraag en aanbod	24
4.3.1	Binnensportaccommodaties	24
4.3.2	Zwembaden	27
4.4	Verdeling publieke en private verantwoordelijkheden	28
4.4.1	Beschouwing beheervormen	29
4.4.2	Voorkeursvariant	31
5.	Samenvattende conclusies	35
Bijlage 1	Overzicht gebruikers	37

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en onderzoeksopdracht

Sport en bewegen staan voor plezier en passie, maar ook voor samenwerking en verbinding. Wekelijks zijn vele duizenden inwoners van Berkelland te vinden in de zwembaden en in de sportaccommodaties die de gemeente rijk is. Als actief sporter, als toeschouwer of als vrijwilliger. Omdat het leuk is en omdat het gezelligheid biedt. Het is deze intrinsieke waarde die sport en bewegen maakt tot een belangrijk middel om een gezonde leefstijl te bevorderen, mentaal en fysiek. Voldoende, goed onderhouden en aantrekkelijk vormgegeven en ingerichte zwembaden en binnensportaccommodaties zijn daarvoor onontbeerlijk.

De gemeente Berkelland, in 2005 ontstaan uit een herindeling, telt ongeveer 44.000 inwoners en is opgebouwd uit 4 hoofdkernen, 7 kleine kernen en 21 buurtschappen. De gemeente werkt aan een nieuwe visie waarin de ambities worden geformuleerd op het gebied van sport en bewegen.

Op het gebied van zwembaden en binnensportaccommodaties kunnen de inwoners van Berkelland gebruik maken van twee binnenbaden (foto: zwembad 't Timpke) en drie buitenbaden. Met betrekking tot de binnensportaccommodaties beschikken de hoofdkernen over sporthallen, terwijl de kleine kernen doorgaans voorzien zijn van gymzalen. Ook als gevolg van de herindeling is sprake van verschillende eigendomsstructuren en zijn diverse exploitanten actief (stichtingen en Optisport) waarmee de gemeente verschillende relaties onderhoudt en overeenkomsten mee heeft afgesloten. Diverse accommodaties hebben het einde van hun (economische) levensduur bereikt of hebben dit in zicht.

Voor de komende jaren streeft de gemeente naar een toekomstbestendig aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties met een transparante verdeling van verantwoordelijkheden tussen de gemeente en het particulier initiatief. Daarvoor heeft de gemeente Synarchis gevraagd onderzoek uit te voeren aan de hand van de volgende vraagstelling:

1. Voer een inventarisatie uit van aanbod, gebruik, geldstromen en juridische afspraken met betrekking tot de zwembaden en binnensportaccommodaties (0-meting).
2. Breng de ontwikkelingen in beeld op het gebied van vraag naar en aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties.
3. Geef perspectief op een passend, toekomstbestendig aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties voor de komende 20 jaar.
4. Stel vast voor welke accommodatievraagstukken (scenario's) de gemeente de komende 5 tot 10 jaar staat en werk deze op hoofdlijnen functioneel en financieel uit.
5. Doe een voorstel voor een adequate verantwoordelijkheidsverdeling op het gebied van eigendom, beheer, onderhoud / instandhouding en exploitatie van de zwembaden en binnensportaccommodaties.

1.2 Onderzoeksmethoden

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden. Allereerst is een documentenstudie uitgevoerd van relevante beleidsstukken, recente onderzoeksrapporten, overeenkomsten en exploitatiegegevens. Verder zijn verschillende accommodaties bezocht en zijn verdiepende interviews afgenomen van de volgende belanghebbenden:

- Stichting 't Timpke.
- Optisport Berkelland.
- Stichting zwembad Ruurlo.
- Stichting natuurbad Rekken.
- Sportfederatie Berkelland.
- Schuurman BZC (Berkellandse Zwem Combinatie).
- Sportcentrale VIOS.
- Dorpscoöperatie Rekken.

1.3 Leeswijzer

De opbouw van deze rapportage volgt in grote lijnen de structuur van de vraagstelling:

1. Inventarisatie: in de inventarisatie wordt een overzicht gegeven van de zwembaden en binnensportaccommodaties in de gemeente Berkelland. Hierbij wordt ingegaan op de aanwezige capaciteit, de spreiding, het gebruik, de functionaliteit, het eigendom, het beheer en de exploitatie van de accommodaties. De inventarisatie resulteert in de beschrijving van de belangrijkste vraagstukken / knelpunten.
2. Trends en ontwikkelingen: in het tweede deel van de rapportage worden de relevante trends en ontwikkelingen in beeld gebracht. Hierbij wordt ingegaan op de demografische ontwikkelingen, leerlingenprognoses, landelijke en lokale trends.
3. Toekomstperspectief: op basis van de uitkomsten van de inventarisatie, trends en ontwikkelingen wordt de gewenste capaciteit voor de zwembaden en binnensportaccommodaties bepaald met onderscheid tussen scenario's en met concrete voorstellen. In het tweede deel van het toekomstperspectief worden mogelijke beheervormen voor de zwembaden en binnensportaccommodaties beschouwd en beoordeeld.

2. Inventarisatie

De gemeente Berkelland kent een breed aanbod aan sportaccommodaties, verspreid over de verschillende dorpskernen. In de volgende paragrafen volgt een uitgebreide inventarisatie van de verschillende binnensportaccommodaties en zwembaden. Hierbij zijn de spreiding, het aanbod, het gebruik en de financiën van de accommodaties in beeld gebracht.

Dit onderzoek heeft betrekking op de accommodaties waar de gemeente directe bemoeienis mee heeft (bijvoorbeeld door het eigendom van grond en/of opstallen, een financiële relatie of de verantwoordelijkheid voor het beheer en exploitatie). De buitensportaccommodaties en de sportaccommodaties die volledig in eigendom zijn van particulieren vallen buiten de scope van het onderzoek. Het onderzoek heeft daarom betrekking op de volgende sportaccommodaties[1]:

Binnensportaccommodaties en zwembaden in Berkelland	
24 binnensportaccommodaties	5 zwembaden
18 gymzalen	2 binnenbaden
1 sportzaal	3 buitenbaden
5 sporthallen	

2.1 Binnensportaccommodaties

Deze paragraaf geeft inzicht in de gymzalen, de sportzaal en de sporthallen in Berkelland. Achtereenvolgens worden capaciteit, functionaliteit en spreiding, gebruik en bezetting en beheer en exploitatie behandeld. Afgesloten wordt met de belangrijkste bevindingen.

2.1.1 Capaciteit, functionaliteit en spreiding

Zoals in de inleiding beschreven beschikken de hoofdkernen in Berkelland over sporthallen, terwijl de kleine dorpskernen doorgaans voorzien zijn van gymzalen. De volgende tabel geeft inzicht in de belangrijkste accommodaties per dorpskern met de belangrijkste functionaliteit (afmetingen) en bouwjaar.

nr.	Accommodatie	Kern	Type zaal	Afmeting		Bouw-jaar
				lxbxh	m²	
1	't Timpke	Borculo	Sporthal	44x28x7	1232	2001
2	Noord	Borculo	Gymzaal	21x12x5,5	277	1976
3	Schoollaan (2 gymzalen) – VSO Klein Borculo	Borculo / Leo-stichting	Gymzaal	21x10x5,5 (2x)	420	
4	Octopus	Borculo / Leo-stichting	Gymzaal	23x12x6	276	
5	Staring College - Herenlaan	Borculo / Leo-stichting	Gymzaal	21x12x5,5	252	
6	Isidorusweg	Borculo / Leo-stichting	Gymzaal	21x12x5,5	252	1976
7	Staring College - Beukenlaan	Borculo	Gymzaal	21x12x5,5	252	
8	Pickerhal	Eibergen	Sporthal	48x28x7 42x22x7	2268	1982
9	De Rekstok	Eibergen	Gymzaal	20x12x5,5	240	1974
10	't Simmelink	Eibergen	Gymzaal	20x10x5,5	200	2023
11	't Spilbroek	Neede	Sporthal	44x24x7	1056	1976
12	Oranjelaan	Neede	Sportzaal	26x14x5,5	364	1974
13	Dumasweg	Neede	Gymzaal	21x12x5,5	252	1958
14	De Diekmaat	Neede	Gymzaal	21x12x5,5	252	1973
15	De Leeuwerik	Neede	Gymzaal	12x10x5,5	120	1982
16	Rikkenhage	Ruurlo	Sporthal	44x24x7	1056	1974
17	Schoolstraat	Ruurlo	Gymzaal	20x11x5,5	220	1954
18	Dorpshuis De Zunnekamp	Geesteren	Gymzaal	21x12x5,5	252	1988
19	De Benneker	Gelselaar	Gymzaal	21x12x5,5	252	1988
20	Dorpshuis 't Stieltjen	Haarlo	Gymzaal	21x12x5,5	252	2009
21	De Sonders	Beltrum	Sporthal	44x24x7	1056	1966
22	Rekken	Rekken	Gymzaal	21x12x5,5	252	1987
23	Dorpshuis Rietmolen	Rietmolen	Gymzaal	21x12x5,5	252	2011
24	Dorpshuis 't Haarhoes	Noordijk	Gymzaal	21x12x5,5	252	2000

[1] Het Assink Lyceum in Eibergen beschikt ook over een eigen gymzaal, die ingezet wordt voor eigen onderwijsgebruik. Deze gymzaal is verder in dit rapport niet meegenomen.

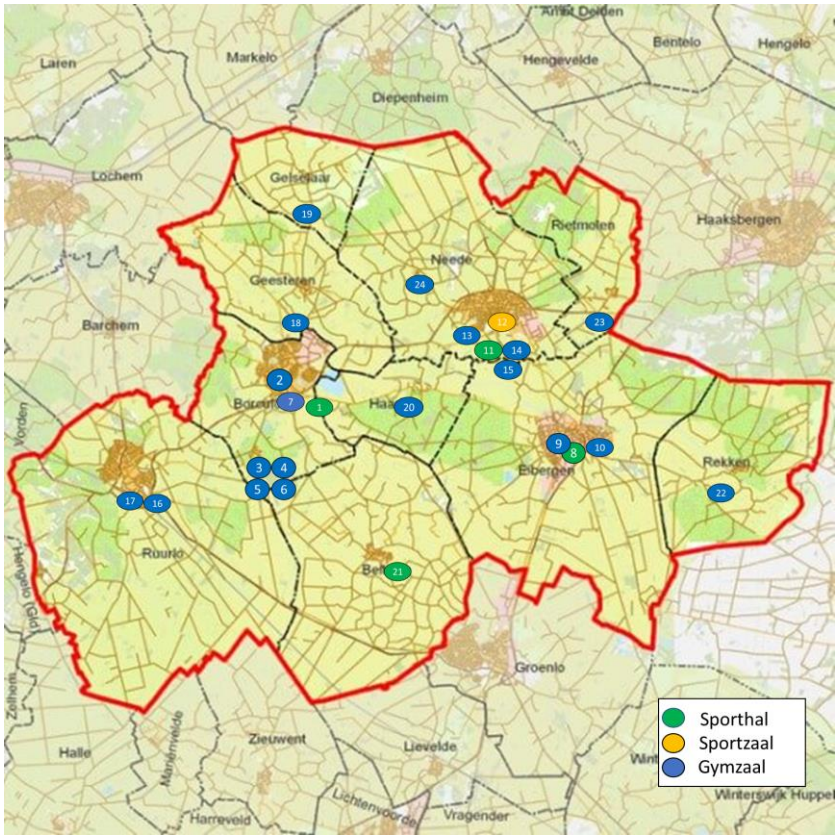
Bij de tabel kunnen de volgende kanttekeningen worden geplaatst:

- De gymzalen die gelegen zijn in het buurtschap Borculo / Leo-stichting worden alleen gebruikt voor bewegingsonderwijs. De overige binnensportaccommodaties hebben een functie voor zowel het bewegingsonderwijs als voor sport en overig gebruik.
- Binnensportaccommodaties zijn qua grootte te verdelen in drie typen die ieder een eigen type gebruik kennen: gymzalen, sportzalen en sporthallen. Een gymzaal heeft een hoogte van meestal 5,5 meter en is geschikt voor gym, dans of verdedigingssporten, maar leent zich niet voor de meeste balsporten op verenigingsniveau. Een sportzaal heeft het formaat van twee gymzalen en een hoogte van 7 meter en leent zich voor de meeste balsporten op trainingsniveau. Een sporthal heeft als basis de maatvoering van drie gymzalen, een zaalhoogte van minimaal 7 meter en is vaak aangevuld met een kantine en tribune. Veel reguliere balsporten kunnen op wedstrijdniveau alleen in een sporthal worden beoefend, vanwege de maatvoering van de zaal zelf, de benodigde zaalhoogte en de benodigde aanvullende faciliteiten.
- Landelijke normen voor de aanwezigheid van binnensportaccommodaties ontbreken. Wel zijn er indicaties voor de aanwezigheid van sportvoorzieningen per inwoner. Zo bedraagt een richtlijn voor een sporthal één per 15.000 tot 20.000 inwoners[2]. Met ongeveer 44.000 inwoners leidt dit tot twee of drie sporthallen voor Berkelland. Het is herkenbaar dat heringedeelde gemeenten meestal (ver) boven deze richtlijn zitten.
- De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hanteert een stichtingsnorm voor binnensportaccommodaties van een minimale benutting door bewegingsonderwijs en verenigingssport van in totaal 1.600 uur per jaar.
- De behoefte aan gymzalen is afhankelijk van het bewegingsonderwijs. De afstand tussen onderwijsinstelling en accommodatie voor het bewegingsonderwijs mag in Berkelland voor het basisonderwijs in beginsel niet meer bedragen dan 1 kilometer hemelsbreed bij ten minste 20 klokuren, 3,5 kilometer hemelsbreed bij ten minste 15 klokuren en 7,5 kilometer bij ten minste 5 klokuren[3].
- De vijf sporthallen en sportzaal in Berkelland hebben 1979 als gemiddeld bouwjaar (gemiddeld 44 jaar oud). Het is daarmee verklaarbaar dat er plannen zijn om in verschillende kernen nieuwe sporthallen te ontwikkelen (zie ook hoofdstukken 3 en 4).
- De gymzalen hebben 1985 als gemiddeld bouwjaar (gemiddeld 38 jaar oud). Ook diverse gymzalen staan op de nominatie om gesloopt / vervangen te worden:
  - Voor het Staring College Borculo wordt nieuwe huisvesting gerealiseerd bij het sportpark aan de Haarloseweg. In combinatie met sportcomplex 't Timpke en het sportpark, waar voetbalvereniging Reünie en korfbalvereniging Olympia zijn gehuisvest, ontstaat een Campus De Wildbaan. Als het Staring College de locaties Herenlaan en Beukenlaan verlaat na ingebruikname van het nieuwe gebouw, dan verliezen de gymzalen Herenlaan en Beukenlaan hun functie. Daarvoor is het nodig dat sporthal 't Timpke wordt uitgebreid met twee zaaldelen. Gymzaal Beukenlaan kan worden aangehouden als tijdelijke voorziening.
  - Gymzaal 't Slimmelink is gesloopt en vervangen door een nieuwe gymzaal als onderdeel van een nieuw integraal kindcentrum.
- Zoals aangegeven worden gymzalen met name gebruikt voor het bewegingsonderwijs. De VNG hanteert in de Modelverordening Huisvesting Onderwijs een normstelling van 12x21x5,5 meter voor een gymzaal (252 m^2). De Koninklijke Vereniging voor Lichamelijk Onderwijs (KVLO) stelt dat deze afmetingen te klein zijn voor het geven van een adequate gymles in het basisonderwijs en hanteert daarom als normstelling 14x22x5,5 meter (308 m^2). Voor het voortgezet onderwijs wordt aanbevolen om naast deze minimale standaardzalen ook grotere (14x26) sportzalen te realiseren. Voor de gymzalen in Berkelland geldt dat ze, met uitzondering van gymzaal De Leeuwerik in Neede, alle voldoen aan de minimale afmeting zoals gesteld door de VNG. Geen van de gymzalen voldoet aan de normstelling van de KVLO.

De binnensportaccommodaties liggen verspreid over de gemeente (zie plattegrond op de volgende pagina). Borculo (7.800 inwoners) beschikt over de meeste accommodaties. Dit komt door buurtschap Leo-Stichting. Hier bevinden zich vier gymzalen. Ruurlo (7.800 inwoners) is net zo groot als Borculo en beschikt over een sporthal en een gymzaal. Na Borculo heeft Neede (9.300 inwoners) de meeste binnensportaccommodaties met een sporthal, een sportzaal en drie gymzalen. Eibergen (11.200) beschikt als grootste dorpskern 'slechts' over twee accommodaties, maar daaronder wel de Pickerhal als dubbele sporthal.

[2] Bron: Sportaccommodaties in Nederland: kaarten en kengetallen, Mulier instituut, 2016

[3] Bron: Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs, gemeente Berkelland, 2 april 2019

2.1.2 Gebruik en bezetting

Op basis van twee representatieve weken in het jaar is het gebruik van de binnensportaccommodaties inzichtelijk gemaakt. Hierbij is gebruik gemaakt van een volle week in mei 2022 en een volle week in november 2022. De week in mei geeft een goed beeld van de bezetting in het zomerseizoen en de week in november van het winterseizoen. Door sporten die in de zomer buiten worden beoefend en die met name (en soms uitsluitend) in het winterseizoen gebruik maken van de binnensportaccommodaties, kunnen verschillen optreden tussen de bezetting in het winter- en zomerseizoen.

Belangrijke aandachtspunten bij de bezetting van de accommodaties zijn:

- De bezetting is gebaseerd op het werkelijke gebruik in de geanalyseerde weken. In vergelijking met andere weken in beide seizoenen is gebleken dat sprake is van representatieve weken.
- Naast het structureel gebruik voor bewegingsonderwijs, trainingen en competities worden de binnensportaccommodaties ook incidenteel gebruikt voor toernooien en dergelijke. Deze incidentele activiteiten / evenementen zijn niet in de bezettingsschema's opgenomen, maar hebben door hun beperkte omvang nauwelijks invloed op de gepresenteerde bezettingspercentages. Dit neemt niet weg dat ze waardevol kunnen zijn voor de deelnemers ervan.

In de tabellen in het vervolg van deze paragraaf is de bezetting van de accommodaties weergegeven voor het winter- en zomerseizoen, waarbij gebruik is gemaakt van de volgende dagindeling:

- Voor doordeweekse dagen (maandag-vrijdag):
  - 08:30-15:30 uur onderwijs (maximale bezetting van 7 uur).
  - 15:30-18:00 uur naschoolse activiteiten / sport (maximale bezetting van 2½ uur).
  - 18:00-23:00 uur sportverenigingen (maximale bezetting van 5 uur).
- Voor zaterdagen en zondagen:
  - 08.30-18.00 uur bezetting overdag (maximale bezetting 9½ uur).
  - 18.00-23.00 uur bezetting avond (maximale bezetting 4 uur).

De bezettingsgraden zijn berekend door de gebruiksuren per week te delen door het maximaal aantal beschikbare uren. Voor de bezetting van de accommodaties met meerdere zaaldelen is gerekend met zaaldeeluren. Dit betekent dat 1 uur gebruik van een 1/3 zaal voor 0,33 uur wordt meegeteld. De in de volgende overzichten gehanteerde kleuren staan daarbij voor de volgende, op landelijke referenties gebaseerde, waarderingen:

goed	>65%
redelijk	40-65%
minimaal tot beperkt	<40%

De ervaring leert dat bij een bezetting van circa 80% sprake is van een optimaal gebruik, omdat enige flexibiliteit bij de ingebruikgeving en ruimte voor schoonmaak nodig is voor tevreden gebruikers.

Zomerseizoen - mei 2022 (seizoen 2021/2022)							
Sporthallen	**maandag-vrijdag**			**zaterdag**		**zondag**	
	08:30-15:30	**15:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**
't Timpke - Borculo	85%	49%	77%	42%	0%	26%	0%
Pickerhal - Eibergen	31%	17%	23%	10%	0%	0%	0%
't Spilbroek - Neede	77%	28%	42%	0%	0%	0%	0%
Rikkenhage - Ruurlo	58%	66%	77%	47%	0%	26%	40%
De Sonders - Beltrum	8%	11%	48%	9%	0%	0%	0%
Oranjelaan - Neede	44%	20%	28%	0%	0%	0%	0%
gemiddeld:	51%	32%	49%	18%	0%	9%	7%

Winterseizoen - november 2022 (seizoen 2022-2023)							
Sporthallen	**maandag-vrijdag**			**zaterdag**		**zondag**	
	08:30-15:30	**15:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**
't Timpke - Borculo	89%	32%	81%	80%	0%	0%	0%
Pickerhal - Eibergen	25%	3%	35%	11%	0%	0%	0%
't Spilbroek - Neede	77%	15%	48%	33%	0%	0%	0%
Rikkenhage - Ruurlo	57%	64%	77%	74%	60%	63%	40%
De Sonders - Beltrum	10%	8%	43%	9%	0%	0%	0%
Oranjelaan - Neede	51%	20%	36%	0%	0%	16%	0%
gemiddeld:	52%	24%	53%	35%	10%	13%	7%

Toelichting:

- Sporthallen ’t Timpke en ’t Spilbroek worden overdag goed benut ten behoeve van het bewegingsonderwijs.
- Sporthallen ’t Timpke en Rikkenhage worden ’s avonds en in het weekend goed gebruikt door sportverenigingen. Deze sporthallen kennen ook op minder courante uren overdag en op zaterdag een redelijke tot goede bezetting.
- Sporthal De Sonders wordt ’s avonds nog redelijk gebruikt ten behoeve van sportactiviteiten, maar verder kent deze hal, net als de huidige Pickerhal, een (zeer) beperkte bezetting.
- Sportzaal Oranjelaan kent een redelijke bezetting ten behoeve van het bewegingsonderwijs, maar wordt beperkt gebruikt door sportverenigingen.
- Gemiddeld is sprake van een redelijke bezetting van de sporthallen tijdens onderwijsuren en doordeweeks ’s avonds. Het verschil tussen het winter- en zomerseizoen is beperkt.

Zomerseizoen - mei 2022 (seizoen 2021/2022)							
Gymzalen gemeente	**maandag-vrijdag**			**zaterdag**		**zondag**	
	08:30-15:30	**15:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**
Dumasweg - Neede	57%	12%	24%	0%	0%	0%	0%
Noord - Borculo	57%	20%	20%	63%	0%	32%	0%
De Rekstok - Eibergen	91%	24%	20%	0%	0%	0%	0%
Rekken - Rekken	23%	0%	58%	32%	0%	0%	0%
Schoolstraat - Ruurlo	57%	60%	63%	0%	0%	0%	0%
gemiddeld:	57%	23%	37%	19%	0%	6%	0%

Winterseizoen - november 2022 (seizoen 2022-2023)							
Gymzalen gemeente	**maandag-vrijdag**			**zaterdag**		**zondag**	
	08:30-15:30	**15:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**
Dumasweg - Neede	47%	0%	32%	21%	0%	0%	0%
Noord - Borculo	57%	40%	24%	63%	0%	32%	0%
De Rekstok - Eibergen	87%	20%	24%	21%	0%	0%	0%
Rekken - Rekken	21%	0%	54%	32%	0%	0%	0%
Schoolstraat - Ruurlo	44%	60%	70%	47%	0%	0%	0%
gemiddeld:	51%	24%	41%	37%	0%	6%	0%

Toelichting:

- Het bezettingsoverzicht gymzalen heeft hier betrekking op de door de gemeente beheerde gymzalen. Bezettingsgegevens van de gymzalen die door onderwijsinstellingen worden beheerd ontbreken.
- Met uitzondering van gymzaal Rekken worden alle gymzalen redelijk tot goed (De Rekstok) benut ten behoeve van het bewegingsonderwijs. Opvallend is dat gymzaal Rekken wel in de avonduren een redelijke bezetting kent.

Zomerseizoen - mei 2022 (seizoen 2021/2022)							
Gymzalen dorpshuizen	**maandag-vrijdag**			**zaterdag**		**zondag**	
	08:30-15:30	**15:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**
De Zunnekamp	14%	4%	32%	0%	0%	0%	0%
De Benneker	9%	0%	18%	53%	0%	42%	0%
't Stieltjen	43%	20%	58%	0%	0%	0%	0%
't Haarhoes	7%	0%	35%	0%	0%	0%	0%
gemiddeld:	18%	6%	36%	13%	0%	11%	0%

	Winterseizoen - november 2022 (seizoen 2022-2023)						
Gymzalen dorpshuizen	**maandag-vrijdag**			**zaterdag**		**zondag**	
	08:30-15:30	**15:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**
De Zunnekamp	14%	4%	32%	0%	0%	0%	0%
De Benneker	9%	0%	18%	53%	0%	42%	0%
't Stieltjen	43%	20%	58%	0%	0%	0%	0%
't Haarhoes	23%	20%	34%	95%	0%	0%	0%
gemiddeld:	22%	11%	36%	37%	0%	11%	0%

Toelichting:

- De gymzalen die onderdeel uitmaken van multifunctionele dorpsaccommodaties zijn gesitueerd in de kleinere dorpen. Het beperkte verzorgingsgebied zorgt voor lage bezettingsgraden. Dit neemt niet weg dat deze voorzieningen een belangrijke functie vervullen op het gebied van bewegingsonderwijs, sport, cultuur en ontmoeten.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de belangrijkste vaste gebruikers van de binnensportaccommodaties (onderwijs en sport).

De maatschappelijke waarde van de binnensportaccommodaties zit niet alleen in het reguliere bewegingsonderwijs en sportgebruik. Ook incidentele activiteiten en evenementen, die niet in de bezettingspercentages terugkomen, leveren hieraan een bijdrage. Dit varieert van sportevenementen/-toernooien, sport- en spelactiviteiten tijdens schoolvakanties, activiteiten in het kader van buitenschoolse opvang, tot muziekuitvoeringen en dorpsfeesten.

2.1.3 Beheer en exploitatie

In deze paragraaf worden de financiën belicht die verband houden met beheer en exploitatie van de binnensportaccommodaties en de zwembaden. Eerst komen de accommodaties in beeld die door de gemeente worden beheerd en geëxploiteerd. Vervolgens wordt ingezoomd op de accommodaties die in handen zijn van private partijen. De informatie is afkomstig uit de gemeentelijke administratie, meerjaren onderhoudsplannen, jaarrekeningen en begrotingen.

<u>Gemeentelijke accommodaties</u>

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie van sporthallen Pickerhal en De Sonders en van sportzaal Oranjelaan. Verder beheert de gemeente de gymzalen Dumasweg, Noord, De Rekstok en Rekken. In de volgende tabellen zijn de jaarlasten van deze accommodaties weergegeven.

Sporthallen gemeente	**2022**
Baten	
- sport/overig	€ 75.480
Lasten	
- energie	€ 107.982
- heffingen	€ 10.750
- schoonmaak	€ 124.299
- water	€ 1.857
- verzekeringen	€ 12.700
totaal lasten:	€ 257.588
Negatief exploitatiesaldo	€ 182.108
MJOP 2023-2032 (gemiddeld)	€ 119.843
Kapitaallasten	€ 8.210
totale jaarlasten:	**€ 310.161**

Gymzalen gemeente	**2022**
Baten	
- sport/overig	€ 35.033
Lasten	
- energie	€ 46.601
- heffingen	€ 5.641
- schoonmaak	€ 54.120
- water	€ 973
- verzekeringen	€ 6.900
totaal lasten:	€ 114.235
Negatief exploitatiesaldo	€ 79.202
MJOP 2023-2032 (gemiddeld)	€ 90.308
Kapitaallasten	€ 8.101
totale jaarlasten:	**€ 177.611**

Toelichting:

- De jaarlasten hebben, net als de eerder gepresenteerde gebruiks- en bezettingsgegevens, betrekking op 2022. Er is nog sprake van na-effecten van Corona, maar 2022 geeft een realistischer beeld dan de jaren ervoor.
- De baten van de sporthallen en gymzalen hebben met name betrekking op verhuur aan sportverenigingen/-organisaties. Er worden geen baten toegerekend aan gebruik ten behoeve van het bewegingsonderwijs.
- In de lasten is geen rekening gehouden met directe en indirecte personeelskosten. Deze kosten zijn dusdanig in de gemeentelijke administratie opgenomen dat ze niet goed zijn toe te rekenen aan de gemeentelijke binnensportaccommodaties.
- De jaarlasten van de door de gemeente beheerde binnensportaccommodaties hebben betrekking op het exploitatiesaldo, vermeerderd met de gemiddelde onderhoudskosten (op basis van de meerjaren onderhoudsplannen 2023-2032) en de kapitaallasten. In totaal bedragen de jaarlasten circa € 488.000.

De zwembaden en een deel van de binnensportaccommodaties worden beheerd en geëxploiteerd door private partijen, waarmee de gemeente een financiële relatie onderhoudt. In

het vervolg van deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de financiën van achtereenvolgens stichting ’t Timpke. Optisport Berkelland en stichting zwembad Ruurlo.

Stichting ‘t Timpke

In de volgende overzichten zijn de begroting 2023 en de meerjaren onderhoudsplanning van sportcentrum ’t Timpke weergegeven. In de begroting is de voorschotsubsidie opgenomen, die de gemeente in 2023 aan stichting ’t Timpke verstrekt.

stichting 't Timpke	**begroting 2023**
opbrengsten zwembad	
- recreatief zwemmen	€ 36.872
- schoolzwemmen	€ 8.226
- leszwemmen	€ 99.780
- doelgroepen	€ 25.883
- verenigingen	€ 60.000
squash	€ 5.612
horeca	€ 60.000
opbrengsten sporthal	
- scholen	€ 50.000
- sport/overig	€ 54.450
overig	€ 809
subsidie	€ 441.398
totaal opbrengsten:	€ 843.030
kosten	
- personeel	€ 467.876
- energie	€ 174.541
- onderhoud	€ 158.059
- horeca	€ 41.460
- beheer	€ 88.500
- belastingen en verzekeringen	€ 16.800
- kapitaallasten	€ 96.038
totaal kosten:	€ 1.043.274
negatief exploitatiesaldo	**€ 200.244**

meerjaren onderhoudsplanning 't Timpke	**2021-2030**	**gemiddeld**
- klein onderhoud ten laste van exploitatie	€ 547.821	€ 54.782
- groot onderhoud ten laste van reserve	€ 854.932	€ 85.493
totaal	**€ 1.402.753**	**€ 140.275**

Toelichting:

- Uit de begroting blijkt dat stichting ’t Timpke, eigenaar van het gelijknamige sportcentrum, voor een sluitende begroting in 2023 tegen een tekort aanloopt van ongeveer € 200.000.
- Op basis van de meerjaren onderhoudsplanning is de komende jaren gemiddeld € 140.000 nodig voor klein en groot onderhoud. Deze kosten zijn verwerkt in de begroting.

Optisport Berkelland

De volgende overzichten hebben betrekking op het budget 2023 van Optisport Berkelland, verantwoordelijk voor sport- en recreatiecentrum ’t Spilbroek en buitenbad ‘t Vinkennest.

Sport- en Recreatiecentrum 't Spilbroek	**Budget 2023**
opbrengsten	
- zwembad	€ 562.111
- binnensport	€ 113.286
- horeca	€ 119.581
- fitness en overig	€ 57.431
- vergoeding gemeente	€ 481.242
totaal:	€ 1.333.651
kosten	
- personeel	€ 557.282
- energie	€ 407.753
- onderhoud	€ 133.293
- inkoop horeca	€ 53.853
- administratie en beheer	€ 88.852
- belastingen en verzekeringen	€ 21.618
- afschrijvingen	€ 44.369
- overig	€ 81.764
totaal:	€ 1.388.784
resultaat	**€ -55.133**

Openluchtzwembad 't Vinkennest	Budget 2023
opbrengsten	
- zwembad	€ 135.087
- horeca	€ 39.097
- overig	€ 2.238
- vergoeding gemeente	€ 206.247
totaal:	€ 382.669
kosten	
- personeel	€ 69.515
- energie	€ 116.651
- onderhoud	€ 65.154
- inkoop horeca	€ 11.729
- administratie en beheer	€ 26.564
- belastingen en verzekeringen	€ 12.809
- afschrijvingen	€ 6.651
- overig	€ 14.350
totaal:	€ 323.423
resultaat	**€ 59.246**

Toelichting:

- Optisport Berkelland treedt op als eigenaar, beheerder en exploitant van sport- en recreatiecentrum 't Spilbroek en openluchtzwembad 't Vinkennest. De overeenkomst met Optisport loopt tot 2032. Op basis van een vergoeding voor beheer- en exploitatiediensten van ruim € 481.000 voor 't Spilbroek en € 206.000 voor 't Vinkennest budgetteert Optisport een sluitende begroting voor 2023, waarbij het tekort op 't Spilbroek (foto) wordt gecompenseerd door een positief resultaat op 't Vinkennest.
- De totaal door Optisport gebudgetteerde vergoeding van € 687.000 strookt niet met het budget van in totaal € 471.904, dat de gemeente tot en met 2024 hanteert voor de vergoeding voor beheer- en exploitatiediensten aan Optisport Berkelland. Dit impliceert dat Optisport Berkelland, net als stichting 't Timpke, in 2023 met een tekort kampt van circa € 200.000. De forse energielasten zijn hier mede debet aan.

Stichting zwembad Ruurlo

In de volgende overzichten zijn de begroting 2023 en de meerjaren onderhoudsplanning weergegeven van stichting zwembad Ruurlo, beheerder en exploitant van sporthal Rikkenhage, gymzaal Schoolstraat en openluchtzwembad De Meene.

	begroting 2023			
stichting zwembad Ruurlo	**sporthal**	**gymzaal**	**zwembad**	
opbrengsten			opbrengsten	
- verenigingen/groepen	€ 46.400	€ 6.400	- recreatief	€ 136.000
- scholen	€ 25.000	€ -	- zwemlessen	€ 3.000
- overig	€ 3.500	€ -	- schoolzwemmen	€ 2.500
- horeca	€ 10.000	€ -	- verenigingen	€ 1.300
- gemeentelijke bijdrage	€ 58.400	€ 10.500	- overig	€ 3.500
totaal:	€ 143.300	€ 16.900	- horeca	€ 22.000
			- gemeentelijke bijdrage	€ 157.000
			totaal:	€ 325.300
kosten			kosten	
- personeel	€ 61.540	€ 2.440	- personeel	€ 152.700
- energie en water	€ 64.020	€ 6.170	- energie en water	€ 84.000
- schoonmaak	€ -	€ -	- schoonmaak	€ 6.400
- onderhoud	€ 4.980	€ 6.470	- onderhoud	€ 131.700
- administratie	€ 5.700	€ 490	- administratie	€ 15.120
- belastingen en verzekeringen	€ 1.200	€ 440	- belastingen en verzekeringen	€ 12.700
- kapitaallasten	€ -	€ -	- kapitaallasten	€ 49.270
- overig	€ 200	€ 200	- overig	€ 3.260
totaal:	€ 137.640	€ 16.210	totaal:	€ 455.150
resultaat	**€ 5.660**	**€ 690**	**resultaat**	**€ -129.850**

meerjaren onderhoudsplanning 2024-2034 stichting zwembad Ruurlo	**gemiddeld/jaar**
- dagelijks onderhoud sporthal	€ 6.030
- groot onderhoud sporthal	€ 7.483
- dagelijks onderhoud gymzaal	€ 1.503
- groot onderhoud gymzaal	€ 3.471
- dagelijks onderhoud zwembad	€ 6.030
- groot onderhoud zwembad	€ 50.044
totaal:	**€ 74.561**

Toelichting:

- Stichting zwembad Ruurlo begroot in 2023 een gemeentelijke bijdrage voor de sporthal (€ 58.400), de gymzaal (€10.500) en het buitenbad (€ 157.000) van in totaal bijna

€ 226.000. Ondanks deze bijdrage houdt de stichting rekening met een negatief resultaat van in totaal € 123.500. Dit betekent dat voor een sluitende begroting een extra bijdrage € 123.500 (totaal € 350.000) nodig zou zijn.

- Ten behoeve van het beheren en exploiteren van buitenbad De Meene en sporthal Rikkenhage heeft de gemeente voor 2023 een subsidie aan stichting zwembad Ruurlo verstrekt van € 231.854 (ongeveer € 6.000 meer dan begroot). Daarmee wordt het tekort op de begroting maar beperkt gedekt.
- Kanttekening van het stichtingsbestuur is dat de begroting conservatief is opgesteld, omdat met name voor het buitenbad een grote afhankelijkheid van de weersomstandigheden geldt. Verder is in de begroting geen rekening gehouden met compensatie voor de energierekening.

Stichting natuurbad Rekken

Naast de hiervoor behandelde stichtingen ontvangt ook stichting natuurbad Rekken nog een jaarlijkse bijdrage van de gemeente. Deze bijdrage bedraagt taakstellend € 17.618 en is toereikend voor een sluitende begroting.

2.1.4 Belangrijkste bevindingen

In de voorgaande paragrafen is de capaciteit, de functionaliteit, de spreiding, het gebruik de bezetting en het beheer en de exploitatie van de binnensportaccommodaties in beeld gebracht. Dit leidt tot de volgende bevindingen:

- De gemeente Berkelland beschikt met 18 gymzalen, 1 sportzaal en 5 sporthallen over een ruim, voor een belangrijk deel verouderd aanbod van binnensportaccommodaties. De grotere kernen (Eibergen, Neede, Borculo en Ruurlo) en Beltrum beschikken over een sporthal. De kleinere kernen beschikken minimaal over een gymzaal.
- Binnensportaccommodaties hebben primair een belang in het huisvesten van bewegingsonderwijs. Met uitzondering van de sporthallen Pickerhal en De Sonders en gymzaal Rekken worden alle sporthallen en door de gemeente beheerde gymzalen redelijk tot goed gebruikt voor het bewegingsonderwijs.
- Sporthallen 't Timpke, 't Spilbroek, Rikkenhage en De Sonders en gymzaal Rekken worden 's avonds redelijk tot goed benut door sportverenigingen.
- De jaarlasten (opgebouwd uit het exploitatiesaldo, de gemiddelde onderhoudskosten en de kapitaallasten) van de door de gemeente beheerde binnensportaccommodaties bedragen in totaal bijna € 487.000. Dit is exclusief de directe en indirecte personeelskosten.
- Uit de opgestelde begrotingen 2023 van private exploitanten van zwembaden en binnensportaccommodaties ontstaat het beeld dat de negatieve exploitatiesaldi hoger zijn dan de door de gemeente verstrekte subsidies. Dit kan niet (helemaal) los worden gezien van de na-ijleffecten van Corona en de hoge energielasten. De werkelijk benodigde bijdrage van de gemeente kan pas worden vastgesteld als duidelijk is welke compensatie exploitanten voor hun energierekening ontvangen.

Vanuit het Rijk (ministerie van VWS) is de Specifieke uitkering meerkosten energie openbare zwembaden (Spuk MEOZ) in het leven geroepen. Op aanvraag van de exploitanten is door de gemeente Berkelland bij VWS een bedrag ingediend van in totaal € 632.738 ter compensatie van de meerkosten energie in 2022 en 2023. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

- *€ 68.990 voor stichting 't Timpke.*
- *€ 520.181 voor Optisport Berkelland.*
- *€ 43.567 voor stichting zwembad Ruurlo.*

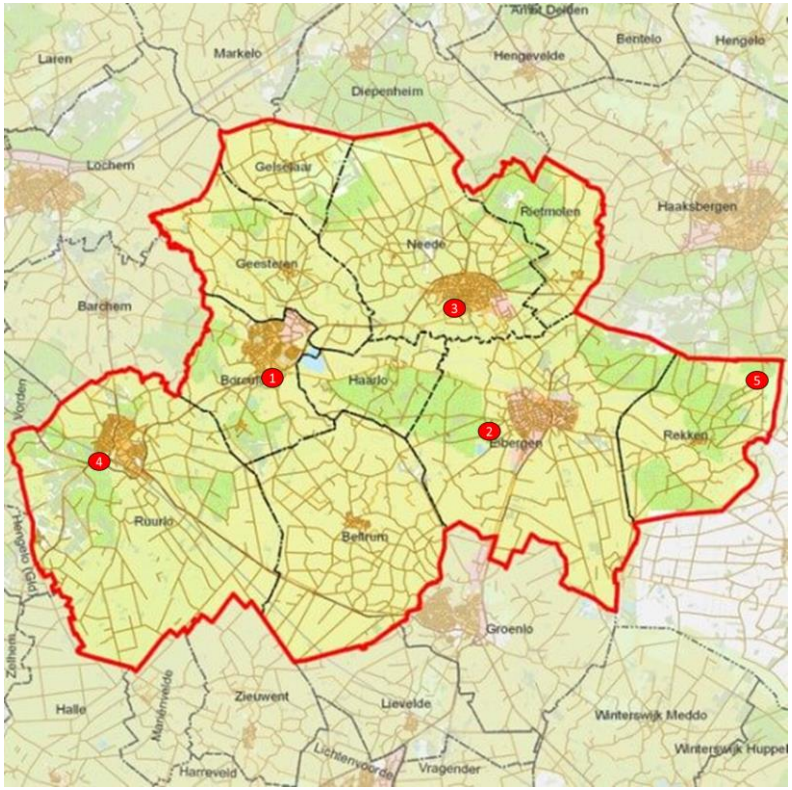
Uiterlijk 22 september 2023 wordt door VWS meegedeeld of de aanvraag geheel of gedeeltelijk wordt goedgekeurd. De verwachting is dat het door Optisport ingediende bedrag slechts ten dele zal worden gehonoreerd. Op basis van de toegekende bedragen treden de gemeente en de exploitanten met elkaar in overleg over de gevolgen voor de door de gemeente verstrekte subsidie / vergoeding.

2.2 Zwembaden

Deze paragraaf geeft inzicht in de twee binnenbaden en drie buitenbaden in Berkelland. Achtereenvolgens worden spreiding en functionaliteit (paragraaf 2.2.1) en bezoekersaantallen (paragraaf 2.2.2) behandeld. Beheer en exploitatie van de zwembaden maakt onderdeel uit van paragraaf 2.1.3.

2.2.1 Spreiding en functionaliteit

Zoals uit de volgende figuur blijkt is sprake van een evenwichtige spreiding van de vijf zwembaden in Berkelland: binnenbad 't Timpke in Borculo (1), buitenbad Het Vinkennest in Eibergen (2), binnenbad 't Spilbroek in Neede (3), buitenbad De Meene in Ruurlo (4) en het natuurbad in Rekken (5).

't Timpke

Zwembad 't Timpke is oorspronkelijk gerealiseerd in 1975 en uitgebreid / vernieuwd in 1992. In 2001 is het zwembad uitgebreid met de sporthal. Het zwembad bestaat uit een 6-baans wedstrijdbad van 25x15 meter, een klein recreatiebad van 57 m^2 en een peuterbad. Naast het zwembad en de sporthal beschikt sport- en recreatiecentrum 't Timpke ook over squashbanen en een horecavoorziening.

Schuurman BZC is een belangrijke gebruiker van het zwembad. Voor deze zwem- en waterpolovereniging is 't Timpke de thuisbasis waar zij naar tevredenheid haar activiteiten in kan laten plaatsvinden. Voor een beperkt deel van haar activiteiten maakt Schuurman BZC gebruik van 't Spilbroek. Inmiddels telt de vereniging weer een kleine 400 leden na een dip tijdens Corona (was ooit 600 leden). Van de gebruikers van de zwembaden en binnensportaccommodaties is Schuurman BZC de enige vereniging die op hoog nationaal niveau acteert, hoewel het heren waterpoloteam is afgedaald van de hoofdklasse naar de 1e klasse.

't Vinkennest

Het verwarmde buitenbad 't Vinkennest (foto) bestaat uit een bassin van 15x30 meter met een 1-meter duikplank en een 3-meter duikplank. Het recreatiebassin van 600 m^2 beschikt over een glijbaan en spuitpaal. Het peuterbad beschikt over een waterslang. Naast deze bassins beschikt het bad over een ligweide met een zandbak, diverse speeltoestellen, een volleybal- en basketbalveld en een horecavoorziening.

't Spilbroek

Sporthal 't Spilbroek (1976) is in 1996 uitgebreid met zwembad 't Spilbroek dat beschikt over een 6-baans wedstrijdbad van 25x15 meter met beweegbare bodem, een recreatiebad van 200 m^2 met glijbaan en stroomversnelling, een bubbelbad en een peuterbad. Verder beschikt 't Spilbroek over een sauna- en een horecavoorziening.

De Meene

De Meene is in 1973 gerealiseerd. Het verwarmde buitenbad bestaat uit een 6-baans wedstrijdbad van 25x15 meter, een familie-/recreatiebad van 38x25 meter en een peuterbad

van 12x10 meter. Naast de zwembassins beschikt het zwembad over een ligweide met een volleybalveld en diverse speeltoestellen en een horecavoorziening.

Rekken

Natuurbad Rekken dateert al van 1937. Het natuurbad kent een afmeting van 25x70 meter, dat van 20 centimeter afloopt tot een diepte van 3,80 meter. Het natuurbad wordt niet verwarmd en beschikt verder over een ligweide, diverse speeltoestellen, een tafeltennistafel, een zandveld en verschillende speelattributen voor in het zwembad, een duikplank en een winkeltje.

2.2.2 Bezoekersaantallen

In de volgende overzichten zijn de bezoekersaantallen 2022 van de binnen- en buitenbaden weergegeven en getoetst aan kengetallen.

	binnenbaden		
bezoekersaantallen 2022	**'t Timpke**	**'t Spilbroek**	**totaal**
recreatief	9.651	84.826	94.477
zwemles	11.203	7.115	18.318
schoolzwemmen	4.857	500	5.357
doelgroepen	6.110	6.708	12.818
verenigingen/groepen/zwembond	10.062	19.200	29.262
totaal:	41.883	118.349	160.232
kengetallen			
watercapaciteit in m^2	432	575	1.007
bezoekers/m^2	97	206	159
referentie	200-250	200-250	200-250
inwoners verzorgingsgebied			44.000
animocijfer (bezoekers/inwoners)			3,6
referentie			3,5-4,0

Toelichting:

- Met de beschikbaarheid van een volwaardig recreatiebad is 't Spilbroek in staat een fors aantal recreatieve bezoekers te trekken. Dit verklaart het verschil met het functionele zwembad 't Timpke. De verwachting is gerechtvaardigd dat een deel van de recreatieve bezoekers uit omringende gemeenten afkomstig is.
- Voor een efficiënte verhouding tussen zwembadbezoekers en beschikbare watercapaciteit geldt een richtlijn van 200 tot 250 bezoekers per m^2 zwemwater. Door het hoge aantal recreatieve bezoekers valt 't Spilbroek binnen de bandbreedte.
- Het totaal aantal bezoekers van de twee binnenbaden telt op tot ruim 160.000. Dit betekent dat gemiddeld genomen iedere inwoner van Berkelland 3,6 keer per jaar één van de twee binnenbaden bezoekt. Dit animocijfer valt binnen het landelijke kengetal van 3,5 tot 4,0.
- Overall geldt dat de binnenbaden in Berkelland goed bezocht worden maar dat wel sprake is van overcapaciteit aan zwemwater, met name in 't Timpke.

	buitenbaden			
bezoekeraantallen 2022	**De Meene**	**'t Vinkennest**	**Rekken**	**totaal**
recreatief	52.150	66.500	10.000	128.650
kengetallen				
watercapaciteit in m^2	700	1.445	1.750	3.895
bezoekers/m^2	80	46	6	33
referentie	45	45	45	45
inwoners verzorgingsgebied				44.000
animocijfer (bezoekers/inwoners)				2,9
referentie				1,5

Toelichting:

- De inwoners van Berkelland zijn goed bedeeld met drie buitenbadvoorzieningen. Dit mondt uit in bijna 130.000 bezoekers in 2022. Dit betekent dat gemiddeld iedere inwoner van Berkelland 2,9 keer per jaar één van de drie buitenbaden bezoekt. Dit animocijfer is bijna een keer zo hoog als het landelijke kengetal van 1,5. Dit kan niet los worden gezien van de toeristen die in de zomer gebruik maken van deze voorzieningen.
- De beschikbare watercapaciteit van de drie buitenbaden is met bijna 4.000 m^2 fors. De verschillen in bezetting zijn groot. Ten opzichte van de landelijke richtlijn voor een

efficiënte bezetting van 45 bezoekers per m^2 zwemwater, zit De Meene daar boven en Rekken daar onder. Daarbij moet wel de kanttekening worden geplaatst dat een natuurbad niet vergelijkbaar is met een geconditioneerd, verwarmd buitenbad.

- Overall geldt dat de buitenbaden in Berkelland goed bezocht worden en dat met name De Meene een hoge bezettingsgraad kent.

3. Trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden de demografische ontwikkelingen in de gemeente Berkelland toegelicht. Vervolgens wordt ingegaan op algemene landelijke en lokale trends en ontwikkelingen, die invloed (kunnen) hebben op de behoefte aan en het gebruik van zwembaden en binnensportaccommodaties. De trends en ontwikkelingen worden beschreven op basis van bureau-informatie en bronnen als het Sociaal en Cultureel Planbureau, het Mulier Instituut en de Nederlandse Sportraad.

3.1 Demografische ontwikkelingen

Als onderdeel van onderhavig onderzoek is gekeken naar de bevolkingsontwikkeling van de gemeente Berkelland. De omvang en opbouw van de bevolking is van invloed op de vraag naar zwembaden en binnensportaccommodaties in Berkelland. Voor de ontwikkelingen in de vraag naar bewegingsonderwijs is de leerlingenprognose voor de komende jaren in beeld gebracht.

3.1.1 Bevolkingsprognose

Het totaal aantal inwoners van de gemeente Berkelland is in de periode 2005-2022 met ongeveer 3% gedaald van 45.227 in 2005 tot 43.850 in 2022. Op basis van gegevens uit 2022 van CBS-Statline is ook de komende jaren sprake van een gestage daling van het aantal inwoners: tot 42.200 in 2030, tot 40.700 in 2040 en tot 39.200 in 2050.

Afhankelijk van het woningbouwprogramma in Berkelland is het mogelijk dat de bevolkingsprognose moet worden bijgesteld. De verwachting is dat de komende jaren 875 woningen worden bijgebouwd, verspreid over de verschillende dorpskernen. De focus ligt op het bouwen voor doorstroming en het realiseren van levensloopgeschikte woningen en appartementen. De extra woningbouw zal de geprognotiseerde daling van het inwoneraantal iets afvlakken. De verwachting is dat de bevolkingsprognose geen significant effect heeft op de vraag naar zwembaden in binnensportaccommodaties in Berkelland.

3.1.2 Leerlingenprognose

Anders dan de globale informatie over de bevolkingsprognose is wel meer gedetailleerde informatie beschikbaar over de leerlingenprognoses in het basisonderwijs. Deze prognoses zijn niet alleen van belang voor het bewegingsonderwijs, maar ook voor de sportverenigingen en voor een deel van het activiteitenaanbod in de zwembaden (met name zwemlessen en recreatief zwemmen).

Uit de hieronder afgebeelde leerlingenprognose Berkelland 2021-2036, uitgevoerd door MOOZ onderzoek, blijkt dat het aantal leerlingen van het basisonderwijs de laatste jaren is gedaald. Deze daling zet zich voort tot 2024. Hierna zal er een geleidelijke stijging te zien zijn tot 2036.

In de leerlingenprognoses per basisschool is op te maken dat de groei of afname van het aantal leerlingen per school relatief beperkt is. Dit betekent dat de ontwikkeling van het aantal leerlingen ook niet veel impact zal hebben op de behoefte aan ruimte voor bewegingsonderwijs. Scholen hebben op dit moment nog het recht om minder bewegingsonderwijs aan te bieden dan de aanbevolen twee lesuren aan de bovenbouw. Dit gaat in het schooljaar 2023-2024 veranderen. Basisscholen zijn dan wettelijk verplicht om minstens twee klokuren bewegingsonderwijs van in totaal 90 minuten per week te verzorgen met als advies om twee keer 45 minuten te hanteren. Gelet op de bezettingsgraad van de bestaande binnensportaccommodaties in Berkelland kan een groeiende behoefte aan ruimte

in de meeste binnensportaccommodaties voor bewegingsonderwijs prima worden opgevangen.

3.2 Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen

Enkele kenmerkende sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de vraag naar sportaccommodaties:

- Op het gebied van vrijetijdsbesteding ondernemen mensen meer activiteiten in een korter tijdsbestek dan voorheen. Zowel de inhoud van activiteiten als de daaruit voortvloeiende sociale contacten worden oppervlakkiger. In het verlengde van de zogenaamde 'zapcultuur' ondervindt sportbeoefening in verenigingsverband steeds meer concurrentie van sociale media en online games.
- Vanwege de toegenomen mobiliteit zijn mensen in staat en bereid langer te reizen voor hun vrijetijdsbesteding. Hierdoor worden inwoners minder afhankelijk van het dorp waarin ze wonen. Dit kan betekenen dat accommodaties in een dorp een groter verzorgingsgebied krijgen. Het kan ook betekenen dat accommodaties minder bezocht worden omdat inwoners vaker hun vertier zoeken buiten het eigen dorp. Dit geldt in mindere mate voor (jonge) kinderen en senioren.
- Naast de primaire sportfunctie bieden verenigingen hun leden ook andere activiteiten aan en ook worden vaker activiteiten ontplooid die toegankelijk zijn voor niet-leden. Dergelijke verenigingen spelen een belangrijkere rol in een gemeenschap. (Sport)verenigingen nemen in toenemende mate hun sociaal-maatschappelijke verantwoordelijkheid en leggen verbindingen naar andere organisaties die in de gemeenschap actief zijn. Sportcentrale VIOS in Beltrum is daarvan een goed voorbeeld (foto: sporthal De Sonders in Beltrum).

- Kinderen tot 14 jaar beoefenen sport overwegend in verenigingsverband. Dit speelt een belangrijke rol bij de ontwikkeling van hun sociale vaardigheden. In een samenleving die individualiseert is het belangrijk dat kinderen (maar ook volwassenen) via sport 'spelenderwijs' en aan de hand van normen en waarden (lees: spelregels) leren om samen te winnen en te verliezen, samen te werken en met teamgenoten met verschillende achtergronden om te gaan. Een positieve sportcultuur is echter geen vanzelfsprekendheid en verruwing van omgangsvormen in de samenleving komt ook in de sport helaas steeds vaker voor.
- Volwassenen voelen zich minder verbonden aan verenigingen en gaan op zoek naar meer flexibele, meer individuele vormen van sport en bewegen. Dit is terug te zien in het groeiend aantal leden van fitnesscentra en de opkomst van padel, maar ook in de toename van het gebruik van de openbare ruimte (wandelen, hardlopen, fietsen, bootcamp, etc.). Daar staat tegenover dat, als tegenhanger van individualisering, een trend van nieuw collectivisme waarneembaar is. Kenmerk van het nieuw collectivisme is dat mensen weer meer op zoek gaan naar een groep waarbij men zich thuis voelt en waartoe men wil behoren. Dit biedt kansen voor sportverenigingen.
- Lokaal sport- en beweegbeleid kan niet los worden gezien van de opdrachten die gemeenten hebben in het sociaal domein. Sportverenigingen worden nadrukkelijker aangesproken op en betrokken bij het leveren van maatschappelijke bijdragen (sport als middel).
- Er ontstaat duidelijker onderscheid tussen enerzijds verenigingen die er in slagen leden, vrijwilligers en sponsors aan zich te verbinden en anderzijds verenigingen die te kampen hebben met een cumulatie van financiële en organisatorische uitdagingen / problemen (lees: het onderscheid tussen vitale en minder vitale verenigingen).
- Gebruikers van maatschappelijke voorzieningen als zwembaden en binnensportaccommodaties stellen hogere eisen aan de kwaliteit en uitstraling van accommodaties en verenigingen.
- Duurzaamheid bij accommodaties en met name bij energie-intensieve accommodaties als zwembaden is een belangrijk item. Eigenaren en exploitanten zijn verplicht om energiebesparende maatregelen door te voeren die een terugverdientijd hebben van minder dan vijf jaar. Ook als gevolg van de energiecrisis gaan ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid snel. Gangbare maatregelen bij sportaccommodaties zijn het gebruik van zonnepanelen, waterbesparende maatregelen en van ledverlichting. Nieuwbouw moet minimaal voldoen aan de BENG-eisen (bijna energie neutrale gebouwen).
- Bij vervanging van monofunctionele accommodaties doet zich de vraag voor of meerwaarde te creëren is met multifunctionele, geclusterde accommodaties. Dit biedt kansen voor hoger gebruiksrendement, efficiëntere bedrijfsvoering en programmatische synergie. Op het gebied van zwembaden en binnensportaccommodaties komt deze ontwikkeling tot uiting in combinaties tussen bijvoorbeeld zwembaden, sporthallen,

fitnesscentra, buitenschoolse opvang en fysiotherapie. Sportcomplex 't Timpke en sport- en recreatiecentrum 't Spilbroek zijn hier (weliswaar gedateerde) voorbeelden van. Nieuwe voorbeelden zijn de ontwikkeling van Campus De Wildbaan (Borculo) en de beoogde realisatie van een nieuwe sporthal in Ruurlo als onderdeel van een multifunctionele, geclusterde accommodatie.

- De uitgaven van de gemeente Berkelland aan sport en bewegen bedraagt € 63,70 per inwoner tegen € 83,50 in de rest van Nederland.

3.3 Ontwikkelingen in de sportdeelname

Enkele kenmerkende ontwikkelingen in de sportdeelname zijn:

- De aandacht voor gezond leven en bewegen blijft onverminderd groot, hetgeen een positieve stimulans betekent voor sport en bewegen.
- Veel Nederlanders zijn op diverse manieren sportief actief. Als gevraagd wordt naar de plek waar ze vooral sportief actief zijn, geven Nederlanders aan te sporten bij sportverenigingen (23%), bij commerciële sportaanbieders (18%) en in de openbare ruimte, bijvoorbeeld om te fietsen of hard te lopen (47%). Iets meer dan de helft van de Nederlanders sport wekelijks. Een kwart van de Nederlanders sport niet.
- Voorkeuren voor sportbeoefening zijn aan fluctuaties onderhevig. Bij de georganiseerde sport hebben zaalsportverenigingen het lastiger dan buitensportverenigingen. De afgelopen jaren zijn (meisjes)voetbal, hockey en de laatste tijd tennis en padel groeisporten gebleken, terwijl het aantal leden van veel binnensportverenigingen gestaag terugloopt.
- Nog lang niet iedereen die voor Corona aan het sporten was, heeft de draad weer opgepakt. Het aantal Nederlanders dat wekelijks sport, is nog lang niet terug op het niveau van voor de pandemie. Zo'n 700.000 sporters zijn afgehaakt en tot nu toe niet teruggekomen. Daarbij valt op dat de hoger opgeleiden weer bijna evenveel sporten als in 2019, maar dat de lager en middelbaar opgeleiden nog lang niet terug zijn op het oude niveau. Het aantal jongeren tussen 13 en 18 jaar dat wekelijks sport is ten opzichte van 2019 met 9% gedaald tot 66%.
- De groep wekelijks sportende ouderen, met name 65-plussers, groeit sterk. Daarentegen is het deel van de jongeren (jonger dan 20 jaar) dat wekelijks sport de afgelopen jaren juist afgenomen. Vooral bij de overgang van primair naar voortgezet onderwijs is sprake van een sterke afname van de sportdeelname.
- De ontgroening en vergrijzing van de Nederlandse samenleving is een feit. Dit vormt een bedreiging voor sportverenigingen, die zich vooral concentreren op de jeugd en biedt tegelijkertijd kansen voor hen die aantrekkelijke programma's en activiteiten kunnen bieden voor senioren.
- In het kennis- en informatiesysteem (KISS) registreren de sportbonden en NOC*NSF ledenaantallen van sportverenigingen. Hieruit blijkt dat de sportparticipatie in Berkelland (33,7%) aanzienlijk hoger is dan gemiddeld in de rest van Nederland (24,6%). Dit is te verklaren door een aanzienlijk hoger percentage kinderen tussen de 10 en 14 jaar dat lid is van een sportvereniging. Waar gemiddeld in Nederland vanaf 14 jaar een forse daling in de sportparticipatie waarneembaar is, is deze 'vraaguitval' in Berkelland beperkter in omvang. Het aantal niet-sporters bedraagt in Berkelland 47,4% tegen 49,3% in de rest van Nederland.
- In Berkelland voldoet 56,4% van de 18-64 jarigen en 41,9% van de 65+ers aan de nationale beweegrichtlijn (minimaal 150 minuten per week matig tot intensief bewegen).
- Tussen de verschillende dorpskernen is sprake van kleine verschillen in sportparticipatie. In Beltrum is met 40,1% het hoogste percentage van de inwoners aangesloten bij een sportvereniging. In Ruurlo is dit percentage het laagst met 32,4%.
- Sinds 2019 is er een lichte daling te zien in sportdeelname van binnensport in Berkelland. Zo telde de NeVoBo (Volleybalbond) in 2019 1.245 leden in Berkelland en in 2021 1.088 leden. Ook de KNZB (zwembond) zag het ledental teruglopen van 630 in 2019 tot 515 in 2021. Dit sluit aan bij de eerder geschetste landelijke ontwikkeling na Corona.

3.3.1 Ontwikkelingen zwembaden

Voor de vraag naar en het aanbod van zwembaden kunnen onder meer de volgende ontwikkelingen worden onderscheiden:

- Het animo voor zwemmen is de afgelopen decennia gedaald. Waar ongeveer 25 jaar geleden nog rekening werd gehouden met een animocijfer van 5,0, is tegenwoordig sprake van een aanmerkelijk lager animocijfer van 3,5 tot 4,0 (zie ook paragraaf 2.2.2).

- In de jaren ’90 van de vorige eeuw is door veel gemeenten geïnvesteerd in recreatieve voorzieningen bij zwembaden. Zwembad ’t Spilbroek is hier een voorbeeld van (foto). De afgelopen decennia is in zwembaden een verschuiving zichtbaar van recreatief bezoek naar begeleide activiteiten, zoals doelgroepactiviteiten (bijvoorbeeld voor ouderen of mensen met een beperking) en aquasporten. De concurrentie van andere vormen van vrijetijdsbesteding spelen hierbij een rol. De toenemende concurrentie van andere vrijetijdsbestedingsmogelijkheden en de beperkte attractiewaarde van veel recreatieve zwembaden, als niet periodiek wordt geïnvesteerd in beleving en nieuwe faciliteiten, zijn oorzaken van dalende recreatieve bezoekers. Instructiezwemmen blijft een kerntaak van zwembaden en stabiel qua bezoek. Nieuwe baden zijn vaker functioneel van aard en minder gericht op recreatie.

- In de vergrijzende samenleving zijn zwembaden bij uitstek geschikte accommodaties om een gevarieerd aanbod voor senioren te ontplooien. Zwemmen is vrij van schokbelasting en zwemmen wordt vaker ingezet voor preventieve zorg en revalidatie.

3.3.2 Ontwikkelingen (binnensport)verenigingen

Op het gebied van de binnensport spelen onder meer de volgende ontwikkelingen:

- Nederland is nog altijd een (sport)verenigingsland. Voor verreweg de meeste kinderen vanaf een jaar of 6 is het de normaalste zaak om zich aan te sluiten bij één of meer sportverenigingen. De circa 20.000 sportverenigingen in Nederland bieden een ‘thuis’ aan meer dan 4 miljoen sportieve Nederlanders en aan 1 miljoen vrijwilligers. Tezamen met het brede aanbod van sportaccommodaties maakt dit dat Nederland over een wereldwijd unieke sportinfrastructuur beschikt.
- Ongeveer 45% van de sportverenigingen in Nederland ziet de toekomst (zeer) zonnig in, maar ongeveer 10% vreest dat de vereniging over 10 jaar niet meer bestaat door teruglopende ledenaantallen en (daarmee) dalende inkomsten en beschikbaarheid van vrijwilligers. Dit geldt vooral voor kleinere verenigingen met minder dan 100 leden. Met name binnensportverenigingen worden soms in hun voortbestaan bedreigd of kiezen voor fusies of omniverenigingen. Zoals aangegeven staan veel sportverenigingen door Corona nog meer onder druk. Omdat binnensportverenigingen veelal over minder leden en vrijwilligers beschikken zijn ze kwetsbaarder dan buitensportverenigingen.
- Verenigingen drijven op vrijwilligers, maar steeds meer verenigingen hebben moeite om bestuursfuncties, technisch kader, onderhoudsploegen en barteams in te vullen. Het is cruciaal dat het potentieel maximaal wordt benut.
- Vanuit de politiek (landelijk en lokaal) wordt het belang van sportverenigingen goed en steeds beter op waarde geschat. Met het oog ook op nieuwe verbindingen met de maatschappelijke agenda zijn sportverenigingen voor gemeenten een interessante partner. Daarbij is het belangrijk te onderkennen dat niet alle verenigingen zichzelf in staat achten om een bijdrage te leveren, of geen andere taken dan hun primaire verantwoordelijkheid willen oppakken.
- De Achterhoekse sportaanbiedersmonitor (verdiepende analyse 2022) geeft onder meer de volgende regionale inzichten met betrekking tot de binnensportverenigingen in de regio:
  - 30% ervaart accommodatieknelpunten (gebrek aan capaciteit, achterstallig onderhoud).
  - 17% ervaart financiele knelpunten (te weinig subsidie, teruglopende sponsorinkomsten).
  - 56% ervaart knelpunten op het gebied van voldoende en geschikte vrijwilligers.
  - 67% ervaart knelpunten op het gebied van ledenbehoud en -werving.

3.4 Lokale ontwikkelingen

In deze afsluitende paragraaf worden lokale ontwikkelingen toegelicht op het gebied van beleid en accommodaties.

3.4.1 Beleid

De gemeente Berkelland heeft in diverse (beleids-)documenten haar ambities en doelen vastgelegd op het gebied van sport en bewegen.

Coalitieakkoord

In het coalitieakkoord is onder het thema Sport & Cultuur de ambitie uitgesproken dat iedere inwoner de mogelijkheid dient te hebben om te sporten. Hiervoor dienen voldoende, kwalitatief goede en breed inzetbare sportaccommodaties beschikbaar te zijn. Onderkend wordt dat sportdeelname preventief ingezet kan worden om op zorgkosten te besparen.

Concrete acties hebben betrekking op het samen met de partners opstellen van een lokaal sportakkoord en een sportvisie met een beleid-/uitvoeringsplan.

Beweeg- en sportakkoord Heel Berkelland Beweegt 2020

Onder begeleiding van een sportformateur is in 2020 het lokaal beweeg- en sportakkoord opgesteld. De centrale doelstelling luidt: 'Nog meer inwoners van Berkelland laten bewegen en sporten'. Vanuit deze doelstelling zijn de volgende drie ambities geformuleerd:

1. Het realiseren van een toekomstbestendig sportlandschap.
2. 18+ doelgroepen begeleiden naar een passend sport- en beweegaanbod.
3. Het laten opgroeien van een gezonde generatie.

Met de verschillende partners wordt het beweeg- en sportakkoord momenteel uitgevoerd.

Bestuursopdracht en startnotitie sport- en beweegvisie Berkelland

In het verlengde van het coalitieakkoord is door middel van een bestuursopdracht opdracht gegeven om een nieuw sport- en beweegvisie te ontwikkelen. Deze visie heeft een planningshorizon tot 2033. In de visie moeten concrete (maatschappelijke) doelstellingen en beoogde resultaten zijn opgenomen en moet vastgelegd zijn op welke wijze de monitoring ervan plaatsvindt. In een startnotitie is vastgelegd langs welke drie thema's de visie op sport en bewegen moet worden ontwikkeld:

1. Sport, bewegen en verenigingsleven als onderdeel van een sterke sociale basis.
2. Een toekomstbestendig sportlandschap dat bijdraagt aan maatschappelijke doelstellingen én voorziet in de veranderende behoeften van inwoners.
3. Een kader voor de omgang met maatschappelijk vastgoed, waaronder zwembaden en sporthallen.

Het derde thema heeft betrekking op dit onderzoek.

3.4.2 Accommodaties

De afstemming van de vraag naar en het aanbod van binnensportaccommodaties en zwembaden is een dynamisch proces. De afgelopen jaren en ook nu spelen in de verschillende dorpskernen diverse ontwikkelingen op het gebied van accommodaties, die in deze paragraaf de revue passeren.

Borculo

Sporthal 't Timpke:

- Op basis van onderzoek uitgevoerd door ICS is in juni 2021 bij raadsbesluit € 1,7 miljoen gereserveerd voor de uitbreiding van 't Timpke met één zaaldeel van 26x14x7 meter. Aanvullend onderzoek door M3V (oktober 2022) heeft de volgende conclusie opgeleverd: "uitbreiding met één zaaldeel van drie naar vier, zoals in het beoogde scenario vastgesteld (en besloten door de gemeente Berkelland), kan niet in de toekomstige behoefte voor het bewegingsonderwijs voorzien. Hiervoor is een vijfde zaaldeel nodig. Ook aan de vraag van de verenigingen in de avonden kan met vier zaaldelen niet worden voldaan. Ook hiervoor is een vijfde zaaldeel nodig." Op basis van het M3V onderzoek gaat het dan om een uitbreiding van 26x28x7 meter.
- Uit de roosters (zie paragraaf 2.1.2) is op te maken dat de huidige sporthal zowel doordeweeks overdag (bewegingsonderwijs) als 's avonds en op zaterdag (sport) nagenoeg volledig bezet is. De investering in twee zaaldelen is begroot op € 4 tot € 5 miljoen. Met het Zone College vinden gesprekken plaats over gebruik en medefinanciering van de uitbreiding in de vorm van een gebruiksvergoeding. Verder wordt door stichting 't Timpke onderzocht of toevoeging van een fysiotherapiepraktijk tot synergie in de gebruiksmogelijkheden en tot een rendabele exploitatie leidt.
- Zoals in paragraaf 2.1.1. beschreven moet de uitbreiding van 't Timpke in samenhang worden gezien met de nieuwbouw van het Staring College in 2023. Een overbruggingsperiode zal nodig zijn tussen de ingebruikname van het nieuwe schoolgebouw en uitbreiding van 't Timpke. Gymzaal Beukenlaan kan worden ingezet als tijdelijke voorziening.

Zwembad ’t Timpke:

- Het oorspronkelijk uit 1975 daterende en in 1992 vernieuwde en uitgebreide zwembad is aan renovatie toe. Daarvoor is door de stichting een plan gemaakt voor de renovatie en modernisering van het sportcentrum, met name van het zwembad. Voor fase 1 is door de gemeente € 600.000 beschikbaar gesteld voor de vervanging van de technische installaties. Over de dekking van fase 2 van het plan moet door de gemeente nog een besluit worden genomen.
- Om de functionaliteit van het zwembad te optimaliseren heeft de stichting de uitdrukkelijke wens om een beweegbare bodem te plaatsen. Hiermee zou een investering gemoeid zijn van € 900.000. Een beweegbare bodem verhoogt onmiskenbaar de gebruikswaarde van het zwembad en kan een bijdrage leveren aan de verhoging van het nu lage gebruiksrendement.
- Medio juli 2023 worden de uitkomsten gepresenteerd van een energiescan, waaruit moet blijken welke maatregelen mogelijk zijn om ’t Timpke te verduurzamen, welke investeringen daarvoor nodig zijn en wat de effecten zijn in verbruik en kosten (terugverdientijd).

Gymzalen Noord, Staring Beukenlaan en Staring Herenlaan:

- Deze gymzalen staan op de nominatie om gesloopt te worden als de uitbreiding van ’t Timpke gerealiseerd is. Tot die tijd hebben gymzalen Noord en Staring Beukenlaan een functie ter overbrugging en zal het gebruik intensiever zijn. Met een bezetting van 57% overdag biedt gymzaal Noord ruimte voor extra gebruik.

Ruurlo

Sporthal Ruurlo:

- Het besluit is genomen om ter vervanging van sporthal Rikkenhage een nieuwe sporthal te realiseren op locatie De Meene. Met de nieuwe sporthal wordt de capaciteit uitgebreid van 3 naar 4 zaaldelen.
- Voor de realisatie van de nieuwe sporthal is door de gemeente € 8 miljoen gereserveerd. Door Synarchis is in beeld gebracht dat dit kosten substantieel hoger zijn als gevolg van onder meer de ontwikkeling van de bouwprijzen en de locatiegebonden kosten als gevolg van realisatie bij De Meene.

Gymzaal Schoolstraat:

- Net als sporthal Rikkenhage wordt gymzaal Schoolstraat gesloopt na ingebruikname van de nieuwe sporthal in Ruurlo.

Eibergen

Pickerhal:

- In 2022 is in een door Synarchis uitgevoerd onderzoek vastgesteld dat een vervangende sporthal voor de Pickerhal volstaan kan worden met drie in plaats van vier zaaldelen. Voor realisatie is een investering geraamd van ruim € 8 miljoen (inclusief BTW) met een jaarlast van € 577.000. In het volgende hoofdstuk wordt de realisatie van de Pickerhal betrokken bij het toekomstperspectief voor het gehele aanbod van binnensportaccommodaties in Berkelland.

Gymzaal De Rekstok:

- Met de ingebruikname van de nieuwe sporthal in Eibergen kan deze gymzaal buiten gebruik gesteld worden.

Gymzaal ’t Simmelink:

- Deze gymzaal is vervangen als onderdeel van het nieuwe integraal kindcentrum in Eibergen. Gesprekken vinden plaats over de verdeling van verantwoordelijkheden omtrent eigendom, beheer en exploitatie.

Neede

Sport- en recreatiecentrum ’t Spilbroek:

- Sporthal ’t Spilbroek dateert uit 1976 en is technisch en economisch afgeschreven. Dit geldt niet voor het zwembad dat is gerealiseerd in 1996. De sporthal kent doordeweeks overdag (bewegingsonderwijs) een prima bezetting en ’s avonds (sport) een redelijke bezetting. Binnen afzienbare tijd zal ook deze sporthal vervangen moeten worden.
- Optisport Berkelland treedt op als eigenaar, beheerder en exploitant van ’t Spilbroek (en van buitenbad ’t Vinkennest) en is tot 2032 risicodragend verantwoordelijk voor onderhoud en instandhouding. Optisport wenst van de gemeente duidelijkheid over het toekomstperspectief van ’t Spilbroek.

Sportzaal Oranjelaan en gymzaal Dumas:

- Deze accommodaties dateren respectievelijk van 1974 en 1958 en zijn daarmee eveneens technisch en economisch afgeschreven. Op basis van dit onderzoek moet de gemeente duidelijkheid krijgen wat het toekomstperspectief is van deze accommodaties.

Overige kernen

Sporthal De Sonders (Beltrum):

- Sinds 2021 zijn de gemeente en sportcentrale VIOS in gesprek over de privatisering van sporthal De Sonders en de ontwikkeling van een multifunctionele accommodatie in Beltrum (‘beperking van het aantal daken’), waarin naast sport ook cultuur, ontmoeting en grootschalige evenementen plaats moeten kunnen vinden. In het kader van een Dorpendeal voor Beltrum (‘inzet en investering van partijen voor het verhogen van de aantrekkelijkheid, vitaliteit en sociale verbondenheid van een dorp’) moet het plan van de sportcentrale verder worden onderzocht op haalbaarheid.
- Sporthal De Sonders, gerealiseerd in 1966, is aan vervanging toe. De zeer lage bezetting overdag (bewegingsonderwijs) en de beperkte bezetting ’s avonds wijzen uit dat sprake is van overcapaciteit. De verwachting is gerechtvaardigd dat in de toekomst volstaan kan worden met een sportzaal in plaats van een sporthal.

Gymzaal Rekken:

- Vergelijkbaar met de situatie in Beltrum wordt ook in Rekken nagedacht over de manier waarop de aantrekkelijkheid, vitaliteit en sociale verbondenheid in het dorp behouden kan blijven en hoe multifunctioneel gebruik en clustering van accommodaties daar een rol in kunnen spelen. Naast het natuurbad fungeren in Rekken de twee kerken en buitensportcomplex ’t Asterloo met gymzaal (foto) als ontmoetingsplek.
- Gymzaal Rekken is gerealiseerd in 1987 en wordt overdag (bewegingsonderwijs) beperkt gebruikt, maar kent ’s avonds wel een redelijk bezetting. Idee van onder meer de dorpscoöperatie Rekken is om functies toe te voegen aan de gymzaal om zo de maatschappelijke activiteiten en waardes meer te concentreren.

Gymzaal De Benneker (Gelselaar):

- Op onderdelen vergelijkbaar met de situatie in Beltrum (2.800 inwoners) en Rekken (1.300 inwoners) is ook in Gelselaar (300 inwoners) sprake van een ambitie om de gymzaal (bouwjaar 1988) te ontwikkelen tot een meer multifunctionele accommodatie. De gymzaal maakt onderdeel uit van een sportcomplex (voetbalvereniging EGVV). De gemeente is eigenaar. Beheer en exploitatie zijn uitbesteed aan EGVV.
- Vanuit de Dorpendeal moeten scenario’s voor een multifunctionele accommodatie op haalbaarheid worden getoetst. Door de gemeente is becijferd dat de sloopkosten van de gymzaal € 40.000 bedragen en dat nog een boekwaarde op de gymzaal rust van € 70.000.

4. Toekomstperspectief

In dit hoofdstuk wordt richting gegeven aan de toekomst van de zwembaden in binnensportaccommodaties in Berkelland, zowel in aanbod als in de wijze van eigendom, beheer en exploitatie.

In het eerste deel van dit hoofdstuk wordt aan de hand van kaders en scenario's een voorstel voor een passend, toekomstbestendig aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties voor de komende jaren gepresenteerd.

In het tweede deel wordt een voorstel gedaan voor een adequate publiek / private verantwoordelijkheidsverdeling op basis van een beschouwing en beoordeling van de meest voorkomende beheervormen bij zwembaden en binnensportaccommodaties.

4.1 Passend en toekomstbestendig aanbod

4.1.1 Kaders

Met inachtneming van de uitkomsten van de inventarisatie (hoofdstuk 2) en de trends en ontwikkelingen (hoofdstuk 3) zijn in deze paragraaf uitgangspunten en doelen geformuleerd voor het aanbod van de zwembaden en binnensportaccommodaties.

De gemeente Berkelland:

- Ziet zwembaden en binnensportaccommodaties niet als doel maar als middel om de inhoudelijk doelstellingen te behalen, zoals opgenomen in het Coalitieakkoord, het beweeg- en sportakkoord en de sport- en beweegvisie. Deze accommodaties zijn van groot belang voor sport en bewegen, het elkaar ontmoeten, het laten ontstaan van sociale verbanden, de bevordering van deelname aan de samenleving en uiteindelijk in algemene zin de leefbaarheid in de gemeente en in de verschillende dorpen van Berkelland.
- Draagt met het particulier initiatief (met name verenigingen en beheerders / exploitanten) zorg voor een aanbod van accommodaties dat alle inwoners bereikt.
- Komt tot een lange termijnplanning voor het benodigde aanbod en pakt op basis van deze planning een proactieve rol door vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Het streven daarbij is om zo min mogelijk overcapaciteit / leegstand te hebben door een gerichte behoeftebepaling en -monitoring en door zoveel mogelijk flexibiliteit en multifunctionaliteit in de accommodaties.

Doelen met betrekking tot het aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties zijn:

1. Het binnen de financiële kaders voor de lange termijn in stand houden van een gevarieerd en kwalitatief toekomstbestendig aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties.
2. Daar waar sprake is van substantiële en structurele overcapaciteit worden maatregelen genomen om aan deze onwenselijke situatie een einde te maken en het aanbod beter af te stemmen op de (ontwikkeling in de) vraag.

Zoals uit de inventarisatie (hoofdstuk 2) is op te maken beschikt de gemeente Berkelland over een uitgebreid aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties, verspreid over de verschillende dorpen. Er is sprake van een relatief oud accommodatiebestand en er is op onderdelen sprake van overcapaciteit, zowel op het gebied van de zwembaden als van de binnensportaccommodaties.

Vanuit het streven naar kwaliteit en efficiëntie staat de gemeente in beginsel positief tegenover de ontwikkeling van ofwel geclusterde, multifunctionele dorpsaccommodaties, ofwel nieuwe, dorpsgrensoverschrijdende accommodaties. Als uitgangspunt geldt dat nieuwe accommodaties moeten bijdragen aan het beperken van de overcapaciteit. Dit betekent dat nieuwbouw altijd gepaard zal gaan met sluiting van bestaande accommodaties.

In geval van een bezetting van binnensportaccommodaties van 40 tot 65% moet onderzocht worden welke mogelijkheden er zijn om de bezettingsgraad op het niveau 'goed' te krijgen (meer dan 65%). Als structureel sprake is van een bezettingsgraad van minder dan 40% dan kan dit leiden tot de keuze om accommodaties te sluiten en gebruikers elders (al dan niet buiten het dorp) te huisvesten. Bij dergelijke keuzes zullen niet alleen financiële, maar ook maatschappelijke aspecten een rol moeten spelen.

4.1.2 Financiën

Doelen met betrekking tot de financiën van de zwembaden en binnensportaccommodaties zijn:

1. De focus is niet alleen gericht op de kosten maar zeker ook op de maatschappelijke waarde. Een laagdrempelig, aantrekkelijk aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties draagt bij een gezond sport- en beweegklimaat en aan een vitale samenleving.
2. De geldstromen die betrekking hebben op de zwembaden en binnensportaccommodaties zijn transparant (denk aan: kapitaallasten, onderhoud- en instandhoudingskosten en overige exploitatielasten).

Net als iedere andere gemeente in Nederland verstrekt de gemeente Berkelland jaarlijks substantiële bijdragen aan de exploitatie, het onderhoud en de instandhouding van zwembaden en binnensportaccommodaties. Door deze financiële ondersteuning kunnen organisaties en individuele burgers tegen betaalbare tarieven gebruik maken van deze accommodaties. Dit vertegenwoordigt een niet te onderschatten maatschappelijke waarde en draagt bij aan een gezond sport- en beweegklimaat en een vitale samenleving.

Om een goede discussie te kunnen voeren over de maatschappelijke waarde in relatie tot de kostprijs van bestaande en nieuwe accommodaties is inzicht nodig in alle baten en lasten. Dit geldt zowel voor de door de gemeente beheerde accommodaties, als voor de accommodaties die door private partijen worden geëxploiteerd. Dit betreft ook de kosten die verband houden met het onderhoud en de instandhouding van accommodaties voor de lange termijn (planmatig onderhoud, met inbegrip van renovaties en vervangingsinvesteringen).

4.2 Scenario's toekomst zwembaden en binnensportaccommodaties

Om richting te geven aan het toekomstig aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties kan gedacht worden in scenario's. In deze paragraaf worden de volgende scenario's beschouwd:

1. Een basisscenario, waarin het huidige aanbod in stand wordt gehouden.
2. Een budgetneutraal scenario, waarin de huidige gemeentelijke bijdrage leidend is.
3. Een doelmatig scenario, waarin een efficiënte afstemming van vraag en aanbod leidend is.

4.2.1 Basisscenario: huidig aanbod in stand houden

In dit scenario wordt het huidige aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties in stand gehouden. Dit heeft de volgende consequenties:

- Er blijft sprake van overcapaciteit bij de zwembaden en binnensportaccommodaties.
- De veroudering van het accommodatiebestand neemt verder toe met als gevolg beperkte mogelijkheden van verduurzaming en hogere onderhouds-/renovatiekosten.
- Een kwaliteitsimpuls die samenhangt met nieuwe accommodaties blijft uit, wat uiteindelijk ten koste gaat van het sport- en beweegklimaat in Berkelland.

In het volgende overzicht is een indicatie gegeven van de financiële consequenties van dit scenario.

Huidig aanbod in stand houden	**2023-2032**
Jaarlasten gemeentelijke accommodaties 2022	
- sporthallen	€ 310.161
- gymzalen	€ 177.611
subtotaal:	€ 487.772
Subsidies / vergoedingen 2023	
- stichting 't Timpke	€ 441.398
- Optisport Berkelland	€ 471.904
- stichting zwembad Ruurlo	€ 231.854
- stichting natuurbad Rekken	€ 17.618
subtotaal:	€ 1.162.774
Totale jaarlijkse gemeentelijke bijdrage	**€ 1.650.546**

Toelichting:

- De bedragen in het overzicht zijn eerder weergegeven in paragraaf 2.1.3. Bij deze bedragen moeten de volgende aanvullingen / kanttekeningen worden geplaatst:
  - In de jaarlasten van de door de gemeente beheerde en geëxploiteerde sporthallen en gymzalen zijn geen directe en indirecte personeelskosten meegenomen.

- De in 2023 door de gemeente verstrekte subsidies / vergoedingen zijn waarschijnlijk niet toereikend voor sluitende begrotingen. Exploitanten houden rekening met de volgende begrotingstekorten in 2023:
  - Stichting 't Timpke: € 200.000.
  - Optisport Berkelland: € 215.000.
  - Stichting zwembad Ruurlo: € 123.500.
- In de gemeentelijke bijdrage is rekening gehouden met onderhoudskosten die zijn opgenomen in meerjaren onderhoudsplannen voor de komende 10 jaar. Inzicht in de kosten van instandhouding voor 10 tot 20 jaar met inbegrip van renovaties en verduurzaming ontbreekt.
- Met betrekking tot het sporthalvraagstuk in Ruurlo is recent door Synarchis in beeld gebracht wat de kosten zijn van instandhouding van sporthal Rikkenhage voor een periode van 5 jaar. Deze kosten zijn geraamd op € 482.000 (inclusief BTW).
- De gemeente stelt subsidie beschikbaar voor het onderhoud van de gymzalen die onderdeel uitmaken van multifunctionele dorpsaccommodaties. Door NIBAG zijn meerjaren onderhoudsplannen 2017-2036 opgesteld voor de accommodaties in Geesteren (De Zunnekamp), Gelselaar (De Benneker), Haarlo ('t Stieltjen), Rietmolen en Noordijk ('t Haarhoes). De gemiddelde jaarlijkse onderhoudskosten bedragen in totaal ruim € 135.000. Niet bekend is welk deel van deze kosten betrekking heeft op de gymzalen.

4.2.2 Budgetneutraal scenario: huidige gemeentelijke bijdrage leidend

In dit scenario is uitgangspunt dat de gemeentelijke bijdrage aan de zwembaden en binnensportaccommodaties nagenoeg gelijk blijft. In de vorige paragraaf is berekend dat het om een bijdrage gaat van minimaal € 1,7 miljoen met de daarbij behorende aanvullingen / kanttekeningen. Dit scenario heeft de volgende consequenties:

- Met het oog op het oude accommodatiebestand en de daarmee verband houdende stijging van de kosten moet gesneden worden in het accommodatiebestand om de huidige gemeentelijke bijdrage gelijk te houden.
- Gegeven de aanwezige overcapaciteit is hier ruimte voor. Er kan in dit scenario echter niet of nauwelijks geïnvesteerd worden in nieuwe accommodaties, omdat deze investeringen resulteren in nieuwe kapitaallasten (lees: een hogere gemeentelijke bijdrage). Op de huidige verouderde accommodaties rusten nauwelijks nog kapitaallasten. Ter indicatie: iedere investering van € 1 miljoen leidt tot een kapitaallast van € 40.000 in jaar 1 op basis van lineaire afschrijving in gemiddeld 40 jaar tegen een rente van 1,5%.
- Sanering van het accommodatiebestand en gebrek aan ruimte om te investeren in nieuwe accommodaties leidt tot verschraling van het sport- en beweegklimaat in Berkelland en draagt niet bij aan de beleidsdoelen op het gebied van sport en bewegen.

In dit scenario heeft de gemeente de meeste vrijheid bij het buiten gebruik stellen van de accommodaties waarvoor zij zelf verantwoordelijk is. In de vorige paragraaf is in beeld gebracht dat de totale jaarlasten van de gemeentelijke accommodaties circa € 488.000 bedragen. In de volgende overzichten zijn de financiële gevolgen van buiten gebruikstelling per accommodatie in beeld gebracht.

Sporthallen / sportzaal	Pickerhal	De Sonders	Oranjelaan	algemeen
Negatief exploitatiesaldo	€ 104.005	€ 21.095	€ 24.600	€ 32.408
MJOP 2023-2032 (gemiddeld)	€ 60.880	€ 30.424	€ 28.539	€ -
Kapitaallasten	€ 2.007	€ 6.203	€ -	€ -
totaal jaarlasten:	€ 166.892	€ 57.722	€ 53.139	€ 32.408
Boekwaarde (eind 2023)	€ 45.936	€ 151.067	€ -	€ -

Gymzalen	Dumasweg	Noord	De Rekstok	Rekken	algemeen
Negatief exploitatiesaldo	€ 12.720	€ 9.103	€ 20.527	€ 17.651	€ 19.201
MJOP 2023-2032 (gemiddeld)	€ 24.715	€ 13.896	€ 31.263	€ 20.434	€ -
Kapitaallasten	€ -	€ 1.678	€ -	€ 6.423	€ -
totaal jaarlasten:	€ 37.435	€ 24.677	€ 51.790	€ 44.508	€ 19.201
Boekwaarde (eind 2023)	€ -	€ 287	€ -	€ 158.733	€ -

Toelichting:

- Logischerwijs zijn de grootste besparingen te realiseren door sluiting van de Pickerhal. Een dergelijke ingreep heeft uiteraard ook de grootste maatschappelijke effecten.
- Als de gemeente bijvoorbeeld besluit om sportzaal Oranjelaan buiten gebruik te stellen dan levert dit een besparing op van ruim € 53.000 met als kanttekeningen:
  - De twee scholen (De Marke en Kardinaal Alfrinkschool) moeten worden ondergebracht in één van de drie gymzalen in Neede of in de Pickerhal. Gegeven de bezetting van Oranjelaan overdag (ongeveer 50%) en de bezetting van de overige accommodaties kan dit. Dit geldt ook voor het beperkte sportgebruik van sportzaal Oranjelaan (gymnastiek, judo en volleybal).

- In het negatief exploitatiesaldo is een verhuuropbrengst opgenomen van ruim € 4.000. Als het gebruik verplaatst kan worden naar een andere accommodatie dan neemt de besparing nog met dit bedrag toe.
- Voordeel is dat op deze accommodatie geen boekwaarde meer rust.
- Geen rekening is gehouden met sloopkosten en mogelijke opbrengsten van herontwikkeling van deze locatie.

4.2.3 Doelmatig scenario: efficiënte afstemming van vraag en aanbod leidend

In dit scenario is leidend welk aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties de komende jaren nodig is op basis van efficiënt gebruik. Aan dit scenario kleven niet de nadelen van de eerder beschreven scenario's. Met dit scenario wordt aangesloten worden bij de kaders, zoals beschreven in paragraaf 4.1.1. Door overcapaciteit weg te nemen ontstaat ruimte om te investeren in kwaliteit en een impuls te geven aan een gezond sport- en beweegklimaat in Berkelland.

In de volgende paragraaf worden voorstellen gepresenteerd voor dit scenario.

4.3 Voorstellen efficiënte afstemming vraag en aanbod

4.3.1 Binnensportaccommodaties

In het volgende overzicht is het huidige accommodatiebestand weergegeven met de bijbehorende zaaldelen en inwonersaantallen per dorpskern.

Toelichting:

- Momenteel kunnen de inwoners van Berkelland gebruik maken van 39 zaaldelen, verspreid over de verschillende dorpskernen. Dit betekent dat gemiddeld voor iedere 1.128 inwoners een zaaldeel (het equivalent van een gymzaal) beschikbaar is.
- Borculo spant de kroon met tien zaaldelen. Dit wordt vooral veroorzaakt door de concentratie van onderwijsinstellingen in het buurtschap Leo-stichting.
- De verhouding zaaldeel per aantal inwoners wordt beïnvloed door de kleine dorpskernen die beschikken over een gymzaal, meestal als onderdeel van een multifunctionele accommodatie.

	Bestaand			
	Accommodatie	**Zaaldelen**	**Inwoners**	**Inwoners / zaaldeel**
Borculo				
- 't Timpke	sporthal	3		
- Noord	gymzaal	1		
- Staring College Herenlaan	gymzaal	1		
- Staring College Beukenlaan	gymzaal	1		
- Schoollaan	2 gymzalen	2		
- Octopus	gymzaal	1		
- Isidorusweg	gymzaal	1		
		10	7.800	780
Eibergen				
- Pickerhal	sporthal	6		
- De Rekstok	gymzaal	1		
- 't Simmelink	gymzaal	1		
		8	11.200	1.400
Neede				
- 't Spilbroek	sporthal	3		
- Oranjelaan	sportzaal	2		
- Dumasweg	gymzaal	1		
- De Diekmaat	gymzaal	1		
- De Leeuwerik	gymzaal	1		
		8	9.300	1.163
Ruurlo				
- Rikkenhage	sporthal	3		
- Schoolstraat	gymzaal	1		
		4	7.800	1.950
Geesteren				
- Dorpshuis De Zunnekamp	gymzaal	1	1.300	1.300
Gelselaar				
- De Benneker	gymzaal	1	600	600
Haarlo				
- Dorpshuis 't Stieltjen	gymzaal	1	700	700
Beltrum				
- De Sonders	sporthal	3	2.800	933
Rekken				
- Rekken	gymzaal	1	1.300	1.300
Rietmolen				
- Dorpshuis Rietmolen	gymzaal	1	1.000	1.000
Noordijk				
- Dorpshuis 't Haarhoes	gymzaal	1	200	200
Totaal:		**39**	**44.000**	**1.128**

Op basis van een efficiëntere verhouding tussen vraag en aanbod is in het volgende overzicht een voorstel gedaan voor een substantiële beperking van het aantal zaaldelen.

	Voorstel			
	Accommodatie	Zaaldelen	Inwoners	Inwoners / zaaldeel
Borculo				
- 't Timpke	sporthal	5		
- Noord	gymzaal	1		
- Staring College Herenlaan	gymzaal	1		
- Staring College Beukenlaan	gymzaal	1		
- Schoollaan	2 gymzalen	2		
- Octopus	gymzaal	1		
- Isidorusweg	gymzaal	1		
		9	7.800	867
Eibergen				
- Pickerhal	sporthal	3		
- De Rekstok	gymzaal	1		
- 't Simmelink	gymzaal	1		
		4	11.200	2.800
Neede				
- 't Spilbroek	sporthal	3		
- Oranjelaan	sportzaal	2		
- Dumasweg	gymzaal	1		
- De Diekmaat	gymzaal	1		
- De Leeuwerik	gymzaal	1		
		7	9.300	1.329
Ruurlo				
- Rikkenhage	sporthal	3		
- Schoolstraat	gymzaal	1		
		3	7.800	2.600
Geesteren				
- Dorpshuis De Zunnekamp	gymzaal	1	1.300	1.300
Gelselaar				
- De Benneker	gymzaal	1	600	600
Haarlo				
- Dorpshuis 't Stieltjen	gymzaal	1	700	700
Beltrum				
- De Sonders	sportzaal	2	2.800	1.400
Rekken				
- Rekken	gymzaal	1	1.300	1.300
Rietmolen				
- Dorpshuis Rietmolen	gymzaal	1	1.000	1.000
Noordijk				
- Dorpshuis 't Haarhoes	gymzaal	1	200	200
Totaal:		**31**	**44.000**	**1.419**

In het voorstel zijn in groen de realisatie van vervangende nieuwe accommodaties weergegeven en in rood de accommodaties die gesloten kunnen worden. In totaal wordt het aantal zaaldelen met acht teruggebracht (equivalent van twee sporthallen en een sportzaal). Voor een deel wordt geanticipeerd op onderzoeken die al eerder zijn uitgevoerd en ontwikkelingen die reeds in gang zijn gezet.

In het vervolg van deze paragraaf wordt het voorstel per dorpskern toegelicht. Voor de grotere dorpskernen Eibergen en Ruurlo ontstaat een vergelijkbare verhouding van het aantal inwoners per zaaldeel. Door het grotere aantal gymzalen in Neede en met name Borculo is in deze dorpskernen sprake van minder inwoners per zaaldeel.

Borculo:

- Het voorstel sluit aan bij de bevindingen uit het onderzoek van M3V (oktober 2022). Met de investering in een uitbreiding van sporthal 't Timpke van drie naar vijf zaaldelen en de sluiting na ingebruikname van de gymzalen Noord en Staring College Herenlaan en Beukenlaan wordt voldaan aan de behoefte aan bewegingsonderwijs. Met vijf zaaldelen krijgt de sporthal lucht om de huidige hoge bezettingsgraad wat te verlagen en de sport beter te faciliteren.
- Met de nieuwbouw van het Staring College en de ontwikkeling van Campus De Wildbaan is de urgentie van de uitbreiding van sporthal 't Timpke hoog. De begrote investering bedraagt € 4 tot € 5 miljoen.
- Uit het laatste overzicht in bijlage 1 blijkt dat de twee gymzalen Schoollaan en gymzaal Octopus goed gebruikt worden. Gymzaal Isidorusweg wordt overdag redelijk bezet.

Eibergen:

- Het voorstel sluit aan bij de resultaten van het onderzoek dat in 2022 door Synarchis is uitgevoerd. Bij de vervanging van de Pickerhal kan volstaan worden met een enkele in plaats van een dubbele sportzaal en kan gymzaal De Rekstok buiten gebruik worden gesteld.
- Met de investering in een vervangende nieuwe sporthal is een bedrag gemoeid van ruim € 8 miljoen (inclusief BTW) en een jaarlast van € 557.500 met als belangrijkste element de kapitaallasten van € 411.000. Ter vergelijking: de huidige jaarlasten van de Pickerhal bedragen nog geen € 170.000, waarvan € 2.000 kapitaallasten.

- Het meerjaren onderhoudsplan 2023-2032 voor de Pickerhal wijst uit dat het gemiddeld budget voor onderhoud en instandhouding € 60.000 per jaar bedraagt. Op basis daarvan is vervanging van de Pickerhal minder urgent.

Neede:

- Sporthal 't Spilbroek (1976), sportzaal Oranjelaan (1974) en gymzaal Dumas (1958) zijn technisch en economisch afgeschreven. Uit het volgende overzicht blijkt dat de bezetting overdag (bewegingsonderwijs) redelijk tot goed is, maar dat er overcapaciteit is voor de sport.

Winterseizoen - november 2022 (seizoen 2022-2023)							
Neede	**maandag-vrijdag**			**zaterdag**		**zondag**	
	08:30-15:30	**15:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**
't Spilbroek	77%	15%	48%	33%	0%	0%	0%
Oranjelaan	51%	20%	36%	0%	0%	16%	0%
Dumasweg	47%	0%	32%	21%	0%	0%	0%
gemiddeld:	59%	12%	39%	18%	0%	5%	0%

- Het voorstel is om de capaciteit in Neede met één of mogelijk zelfs twee zaaldelen te beperken, mede afhankelijk van het gebruik en het toekomstperspectief van de gymzalen De Diekmaat en De Leeuwerik. Uitgangspunt is dat een sporthal voor Neede behouden blijft. Dit leidt tot de volgende scenario's:
  - Korte termijn (0-5 jaar): sluiting van gymzaal Dumasweg en herhuisvesten van de gebruikers in de overige accommodaties in Neede.
  - Middellange termijn (10 jaar): realisatie van een nieuwe sporthal (drie zaaldelen) ter vervanging van sporthal 't Spilbroek (drie zaaldelen) en realisatie van een nieuwe gymzaal of sportzaal ter vervanging van sportzaal Oranjelaan. Alternatief is een nieuwe sporthal met vier zaaldelen, eventueel aangevuld met een nieuwe gymzaal. De realisatie van een nieuwe sporthal sluit daarmee aan op het aflopen van het contract met Optisport Berkelland (zie ook paragraaf 4.3.2).

Ruurlo:

- Uit het volgende overzicht blijkt dat de bezetting van de accommodaties in Ruurlo overdag redelijk is en 's avonds en in het weekend goed. Ter vervanging van sporthal Rikkenhage en gymzaal Schoolstraat is besloten een nieuwe sporthal te realiseren met vier zaaldelen (één zaaldeel specifiek ingericht voor de gymnastiekvereniging).

Winterseizoen - november 2022 (seizoen 2022-2023)							
Ruurlo	**maandag-vrijdag**			**zaterdag**		**zondag**	
	08:30-15:30	**15:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**	**08:30-18:00**	**18:00-23:00**
Rikkenhage	57%	64%	77%	74%	60%	63%	40%
Schoolstraat	44%	60%	70%	47%	0%	0%	0%
gemiddeld:	51%	62%	74%	61%	30%	32%	20%

- De realisatie van een sporthal met vier zaaldelen is voor de sport wenselijk, maar voor het bewegingsonderwijs niet noodzakelijk. Met het handhaven van vier zaaldelen in Ruurlo wordt ook niet voldaan aan het doel om de overcapaciteit in Berkelland tegen te gaan.
- Voor de realisatie van de sporthal met vier zaaldelen op locatie De Meene is door de gemeente € 8 miljoen gereserveerd. Op basis van aanvullend onderzoek door Synarchis wordt de totale investering inmiddels op bijna € 17 miljoen geschat. Beoogd wordt het Programma van Eisen voor de nieuwe sporthal zodanig aan te passen dat realisatie mogelijk is voor een budget van € 12,5 miljoen. Vanuit de hierboven weergegeven bezetting is het voorstel te heroverwegen of volstaan kan worden met een sporthal van drie zaaldelen. Dit kan betekenen dat een deel van het sportgebruik verplaatst moet worden naar andere accommodaties in Berkelland.

Beltrum:

- De toekomst van sporthal De Sonders (1966) kan niet los worden gezien van de ontwikkeling van een multifunctionele accommodatie in Beltrum, waar de gemeente en sportcentrale VIOS het gesprek over voeren. Op basis van het gebruik en de bezetting van De Sonders moet uitgangspunt van dit gesprek zijn dat de sporthal te zijner tijd wordt vervangen door een sportzaal. Nieuwbouw heeft als voordeel dat een integraal lange termijn perspectief voor de multifunctionele accommodaties wordt gecreëerd.

Overige dorpskernen:

- De overige dorpskernen beschikken alle over een gymzaal, in de meeste gevallen als geïntegreerd onderdeel van een multifunctionele dorpsaccommodatie. Zoals in paragraaf 2.1.2 weergegeven is de bezetting van deze gymzalen meestal beperkt. Dit doet

echter niets af aan de noodzaak om ook in deze dorpen huisvesting te bieden aan het bewegingsonderwijs, maar ook niet aan de maatschappelijke waarde van deze gymzalen. De dorpsaccommodaties met hun gymzalen zijn een plek waar mensen samen sporten en bewegen en elkaar ontmoeten. Ze dragen bij aan de leefbaarheid in de verschillende dorpen van Berkelland.

- De instandhouding van de gymzalen moet vanuit dit perspectief gezien worden in relatie tot een passend maatschappelijk voorzieningenniveau per dorpskern en de rol die multifunctionele accommodaties (combinaties van onderwijs, sport, welzijn en cultuur) daarin spelen.

Met het verouderde accommodatiebestand staat de gemeente Berkelland de komende jaren voor vervangingsinvesteringen. De investeringen zijn afhankelijk van de specifieke inrichtingswensen en de locatie gebonden aspecten. In het volgende overzicht zijn indicaties gegeven van de investeringskosten en jaarlasten die in de basis verband houden met de verschillende typen standaard binnensportaccommodaties.

	bvo	investeringskosten		indicatie jaarlasten (excl. BTW)	
Binnensportaccommodaties	**in m²**	**excl. BTW**	**incl. BTW**	**kapitaallasten**	**onderhoud**
Gymzaal van 12 x 21 x 5,5 meter (VNG)	462	€ 1.600.000	€ 2.000.000	€ 64.000	€ 16.000
Gymzaal van 14 x 22 x 5,5 meter (KVLO)	592	€ 2.000.000	€ 2.500.000	€ 80.000	€ 20.000
Sportzaal van 26 x 28 x 7 meter (2 zaaldelen)	1.294	€ 4.500.000	€ 5.500.000	€ 180.000	€ 45.000
Sporthal van 24 x 44 x 7 meter (3 zaaldelen)	1.684	€ 5.800.000	€ 7.000.000	€ 232.000	€ 58.000

Toelichting:

- Bij de afmetingen van de vier typen basis binnensportaccommodaties is aangesloten bij de landelijk gangbare maatvoering, waar wel onderscheid is gemaakt tussen VNG en KVLO richtlijnen voor een gymzaal. Het betreft basisaccommodaties waarbij geen rekening is gehouden met specifieke aanpassingen als gevolg van gebruikerswensen.
- Bij de investeringskosten gelden de volgende uitgangspunten:
  - Er is geen rekening gehouden met grondkosten en locatie gebonden investeringen
  - Er is wel rekening gehouden met terreinrinrichting, een post onvoorzien van 10% en prijsstijgingen tot oplevering van 5% per jaar tot oplevering in de eerste helft van 2026. Prijspeil is 2023.
- De kapitaallasten zijn berekend voor jaar 1 op basis van lineaire afschrijving in gemiddeld 40 jaar en tegen een rente van 1,5%.
- De post (dotatie voor planmatig) onderhoud is berekend op 1% van de investeringskosten (kengetal).
- Het derde element van de jaarlasten heeft betrekking op de exploitatie (saldo van baten en lasten). In algemene zin is daar geen indicatie van te geven.

4.3.2 Zwembaden

Overcapaciteit (inefficiëntie in de afstemming van vraag en aanbod) is niet alleen aanwezig bij de binnensportaccommodaties, maar ook bij de zwembaden. In paragraaf 2.2.2 is vastgesteld dat de binnenbaden in Berkelland ('t Timpke en 't Spilbroek) goed bezocht worden, maar dat met name in 't Timpke meer capaciteit aanwezig is dan nodig. Voor de buitenbaden (De Meene en 't Vinkennest) geldt dat ze niet alleen goed bezocht worden, maar ook een hoge bezettingsgraad kennen.

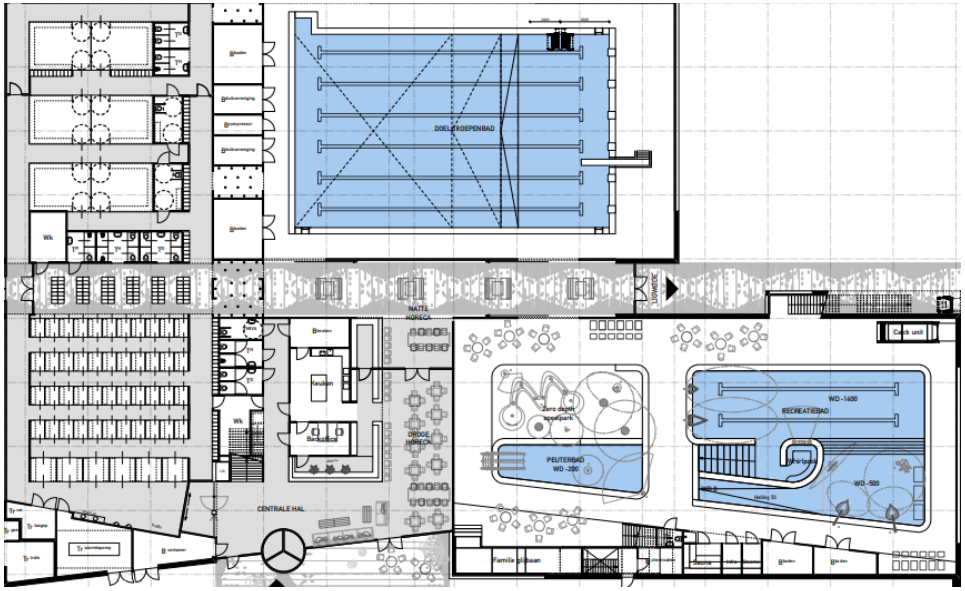
Het in 1992 vernieuwde en uitgebreide zwembad 't Timpke is aan renovatie toe. Hiervoor is door de stichting een plan opgesteld. Zwembad 't Spilbroek dateert van 1996 en maakt onderdeel uit van het gelijknamige sport- en recreatiecentrum. Optisport treedt op als eigenaar, beheerder en exploitant (ook van 't Vinkennest). Het contract met Optisport loopt tot 2032.

Met het oog op de leeftijd van de binnenbaden en het aflopende contract met Optisport is 2032 een ijkpunt voor een nieuwe, passende en centraal gelegen zwemvoorziening in Berkelland. Op basis van het verzorgingsgebied zijn in het volgende overzicht twee configuraties uitgewerkt voor zo'n accommodatie.

	bvo	investeringskosten		indicatie jaarlasten (excl. BTW)	
Configuratie nieuw zwembad	**in m²**	**excl. BTW**	**incl. BTW**	**kapitaallasten**	**onderhoud**
Variant 1	3.132	€ 18.000.000	€ 21.800.000	€ 720.000	€ 180.000
- 6-baans wedstrijdbad van 25 x 16 meter					
- doelgroepen-/instructiebad van 16 x 10 meter					
Variant 2	3.785	€ 21.500.000	€ 26.000.000	€ 860.000	€ 215.000
- 6-baans wedstrijdbad van 25 x 16 meter					
- doelgroepen-/instructie-/recreatiebad van 250 m²					
- peuter-/kleuterbad van 50 m²					

Variant 1 is te kenschetsen als een functioneel bad waarmee alle zwembadbezoekers goed bediend worden, maar dat niet is ingericht op recreatieve bezoekers. In variant 2 is wel rekening gehouden met faciliteiten voor recreatief zwemmen door een gecombineerd

doelgroepen-/instructie-/recreatiebad en een peuter-/kleuterbad (foto). De beperkt recreatieve functie van variant 2 kan nog geoptimaliseerd worden met een buitenbad (ter vervanging van één van de huidige buitenbaden). Een mogelijk uitwerking van variant 2 (zonder buitenbad) is verbeeld in de volgende plattegrond (referentie: zwembad Aquarena in Emmen), waarbij overigens het 6-baans wedstrijdbad is aangeduid als doelgroepenbad en het doelgroepen-/instructie-/recreatiebad als recreatiebad.

Toelichting:

- Op basis van de richtlijn 200-250 bezoekers per m^2 wateroppervlak voor een efficiënte afstemming van vraag en aanbod kunnen in variant 1 (560 m^2) en variant 2 (650 m^2) respectievelijk 112.000-140.000 en 130.000-162.000 bezoekers verwelkomd worden. Momenteel worden de binnenbaden in totaal door zo'n 160.000 bezoekers bezocht, waarvan iets meer dan de helft door recreatieve bezoekers in 't Spilbroek.
- De kapitaallasten zijn berekend voor jaar 1 op basis van lineaire afschrijving in gemiddeld 40 jaar tegen een rente van 1,5%. De post (dotatie voor planmatig) onderhoud is berekend op 1% van de investeringskosten (kengetal).

Als toegewerkt wordt naar een nieuw, gecombineerd zwembad rond 2032/2033, dan betekent dit dat onderhoud en instandhouding van de huidige binnenbaden in dat perspectief moet worden gezien. Dit geldt ook voor investeringen in verduurzaming en in verbetering van de functionaliteit, zoals een beweegbare bodem in 't Timpke.

4.4 Verdeling publieke en private verantwoordelijkheden

In veel gemeenten, en zeker in heringedeelde gemeenten, is op het gebied van de verdeling van verantwoordelijkheden met betrekking tot eigendom, beheer en exploitatie van maatschappelijke accommodaties sprake van een grote, historisch gegroeide, diversiteit. De gemeente Berkelland is hierop geen uitzondering. De gemeente is verantwoordelijk voor eigendom, beheer en exploitatie van diverse binnensportaccommodaties. Andere binnensportaccommodaties en zwembaden zijn uitbesteed aan stichtingen en aan een commerciële exploitant (Optisport).

Iedere gemeente is vrij in de wijze waarop zij de verantwoordelijkheden op het gebied van eigendom, beheer en exploitatie regelt. Op basis van landelijke inzichten en in algemene zin gelden de volgende uitgangspunten:

- Eigendom, beheer en exploitatie van zwembaden en binnensportaccommodaties (verder: de beheervorm) zijn geen doel op zich maar instrumenten om maatschappelijke waarde te realiseren. Afhankelijk van de beheervorm heeft de gemeente meer of minder zeggenschap over de maatschappelijke functie van accommodaties (denk bijvoorbeeld aan openstelling, tarieven en kwaliteit van onderhoud en instandhouding) en sturing op maatschappelijke waarde en effecten (bijvoorbeeld meer activiteiten, stimuleren van sport en bewegen, specifiek activiteitenaanbod voor kwetsbare doelgroepen en creëren van samenwerking in dorpen).
- Een passende beheervorm is stabiel en op continuïteit gericht en maakt het mogelijk dat accommodaties efficiënt wordt beheerd en geëxploiteerd tegen aanvaardbare (niet per se de laagst mogelijke) gemeentelijke kosten / bijdragen.
- De beheervorm faciliteert en stimuleert innovatie en klantgerichtheid om goed in te kunnen spelen op veranderende omstandigheden.
- Ongeacht de beheervorm maakt de gemeente structureel werk van monitoring / evaluatie van overeengekomen en geleverde prestaties op basis van een adequaat planning

& control systeem. Er is sprake van transparante geldstromen met betrekking tot de kosten en baten van de zwembaden en binnensportaccommodaties.

In de volgende paragrafen worden de meest voorkomende beheervormen beschouwd en beoordeeld op basis van een afwegingskader. Afhankelijk van de voorkeursvariant kunnen de consequenties in beeld worden gebracht.

4.4.1 Beschouwing beheervormen

In deze paragraaf worden de volgende drie beheervormen nader beschouwd:

1. Gemeentelijk beheer.
2. Beheer door een gemeentelijk Sportbedrijf.
3. Uitbesteding aan een (commerciële) marktpartij.

De stichtingsvorm wordt niet meegenomen in deze beschouwing. Er zijn in Nederland nog veel stichtingen actief, belast met eigendom, beheer en exploitatie van zwembaden en binnensportaccommodaties. Stichting 't Timpke en stichting zwembad Ruurlo zijn de lokale voorbeelden. Om de volgende redenen neemt het aantal stichtingen af en worden er niet of nauwelijks nog nieuwe stichtingen opgericht:

- De complexiteit van complexe, geclusterde en multifunctionele accommodaties wordt minder aan 'vrijwillige' bestuurders overgelaten. Vooral voor kleinere stichtingen blijkt het lastig om de vervanging van bestuursleden goed te regelen, hetgeen negatieve gevolgen heeft voor de kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoering op langere termijn.
- Met ingang van 2019 is het gelegenheid geven tot sportbeoefening onder een BTW-vrijstelling gebracht. BTW-vrijstelling is alleen van toepassing als de ondernemer (lees: beheerder / exploitant) geen winst beoogd. BTW-vrijstelling heeft negatieve financiële consequenties voor investeringen, beheer en exploitatie van zwembaden en binnensportaccommodaties, omdat de BTW niet verrekend kan worden. Ter compensatie zijn tot 2024 regelingen opengesteld (SPUK en Bosa)[4]. Anders dan Sportbedrijven en commerciële exploitanten zijn stichtingen niet winstbeogend. Dat maakt stichtingen na het beëindigen van de compensatieregelingen fiscaal kwetsbaar / onaantrekkelijk.

[4] Bij het opstellen van dit rapport is nog geen duidelijkheid over de toekomst van deze regelingen. De verwachting is wel dat sprake blijft van enige vorm van compensatie.

<u>Gemeentelijk beheer</u>

Beschouwing:

- Dit is de vorm waarin de gemeente Berkelland sporthallen Pickerhal en De Sonders, sportzaal Oranjelaan en gymzalen Dumasweg, Noord, De Rekstok en Rekken heeft georganiseerd. Betrokken beheerders zijn in dienst van de gemeente. Verantwoordelijkheden en verantwoording verlopen op basis van ambtelijke en politieke lijnen. De betreffende portefeuillehouder is bestuurlijk verantwoordelijk.
- Dit type beheervorm geeft gemeenten maximale sturingsmogelijkheden. Maatschappelijke ontwikkelingen, al dan niet vertaald in nieuwe (politieke) prioriteiten, kunnen makkelijk vertaald worden in aanpassingen van het accommodatie-, producten- en dienstenaanbod. Eventueel ook naar aanleiding van bezuinigingstaakstellingen.
- Met de ontwikkeling van afdelingen Vastgoed is het beheer van gemeentelijk vastgoed in gemeenten geprofessionaliseerd / verzakelijkt. Op basis van financiële transparantie worden accommodaties kostprijs dekkend verhuurd en wordt vanuit de afdeling Sport een subsidie / vergoeding verstrekt om gebruik mogelijk te maken.
- Ondanks de maximale sturingsmogelijkheden heeft dit type beheervorm de afgelopen decennia aan populariteit ingeboet. Steeds minder gemeenten beschouwen beheer en exploitatie van gemeentelijk vastgoed als een kerntaak. De uitvoering met de daarbij behorende verantwoordelijkheden en risico's wordt in steeds meer gemeenten op afstand geplaatst of uitbesteed.
- De meeste gemeenten beschouwen het eigendom van grond en opstallen wel als kerntaak. Vanuit het eigendom kan de gemeente haar regierol op een natuurlijke wijze vorm geven. Het particulier initiatief beschouwt in de regel eigendom van maatschappelijk vastgoed niet als kerntaak, tenzij hiermee commerciële belangen zijn gemoeid.

In deze vorm is de ruimte voor gemeentelijke sturing het grootst, maar ligt ook de volledige verantwoordelijkheid voor beheer en exploitatie en de daarbij behorende risico's in handen van de gemeente. Hoewel schaalvoordelen (alles in één hand) zijn te behalen door alle zwembaden en binnensportaccommodaties onder gemeentelijk beheer te plaatsen, geldt in de regel dat gemeentelijke organisaties minder zijn ingericht op een efficiënte, vraaggerichte bedrijfsvoering.

Beheer door een gemeentelijk Sportbedrijf

Beschouwing:

- In gemeenten waar niet gekozen wordt voor aanbesteding (lees: marktwerking) van beheer en exploitatie van zwembaden en binnensportaccommodaties, maar wel behoefte is aan een scherpe, juridisch vormgegeven scheiding van beleid en uitvoering, is verzelfstandiging in de vorm van een Sportbedrijf een logisch alternatief.
- Om draagvlak te creëren voor een kwalitatief hoogwaardige bedrijfsvoering en het organisatorisch goed op kunnen tuigen van een Sportbedrijf is voldoende volume noodzakelijk. Zo zijn de afgelopen jaren diverse gemeenten er toe overgegaan alle sportaccommodaties met verwante activiteiten op het gebied van sportstimulering en verenigingsondersteuning in een Sportbedrijf onder te brengen. Maar dit kan ook door in breder verband accommodaties in een overheidsbedrijf onder te brengen, zoals dorpshuizen.
- Als rechtsvorm wordt meestal voor een BV gekozen. De gemeente treedt in de regel op als enig aandeelhouder en benoemt de Raad van Commissarissen. Voor een transparante en zakelijke verhouding tussen gemeente en Sportbedrijf is het niet gewenst dat de gemeente direct is vertegenwoordigd in de Raad van Commissarissen. De relatie tussen de gemeente en het Sportbedrijf krijgt vorm door middel van een meerjarige dienstverlenings- en huurovereenkomst als de accommodaties eigendom zijn van de gemeente.
- De dienstverleningsovereenkomst, het toezien op de naleving ervan en het benoemen van de Raad van Commissarissen zijn de belangrijke sturingsmiddelen voor gemeenten met een Sportbedrijf. Binnen de kaders van de dienstverleningsovereenkomst wordt het Sportbedrijf geacht zelfstandig te kunnen handelen. Positieve financiële resultaten kunnen in overleg met de aandeelhouder worden aangewend ten behoeve van maatschappelijke doelen of kunnen als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouder / de gemeente. Over eventuele tekorten moeten met diezelfde aandeelhouder aanvullende afspraken worden gemaakt.
- Een groeiend aantal gemeenten onderzoekt regionaal de mogelijkheden om samen te werken in het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties. Zo onderzoeken de gemeenten Dinkelland, Losser, Tubbergen en Oldenzaal de samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van beheer en exploitatie van de zwembaden en de binnensportaccommodatie, waarbij de modellen uiteenlopen van lichte samenwerking (samenwerkingsovereenkomst met basisafspraken) tot intensieve samenwerking (een gezamenlijk Sportbedrijf).

Er is bij deze beheervorm sprake van een juridische en organisatorische scheiding van beleid en uitvoering, waarbij de gemeentelijke organisatie ontlast / ontzorgd wordt met betrekking tot beheer, onderhoud en exploitatie van de accommodaties. Maar als aandeelhouder en contractpartij behoudt de gemeente de mogelijkheid van vooral bestuurlijke sturing. Van belang is dat de portefeuillehouder en de gemeenteraad binnen de strategische kaders en doelen van de dienstverleningsovereenkomst de ruimte geven aan het Sportbedrijf.

Uitbesteding aan een (commerciële) marktpartij

Beschouwing:

- Met de terugtrekkende beweging die de overheid heeft gemaakt op het gebied van beheer en exploitatie van zwembaden en binnensportaccommodaties is er vanaf de jaren ’90 van de vorige eeuw de opkomst van commerciële exploitanten van met name zwembaden, multifunctionele sportcentra en sporthallen. Het kunnen overlaten van alle taken en verantwoordelijkheden op het gebied van beheer en exploitatie met inbegrip van de daarmee verbonden risico’s is voor veel gemeenten aanleiding om te kiezen voor uitbesteding in combinatie met marktwerking.
- Een beperkt aantal commerciële partijen is in de loop van de jaren uitgegroeid tot landelijk opererende exploitatiemaatschappij (met name Optisport en Sportfondsen), waarin, op basis van gestandaardiseerde en in de praktijk beproefde concepten en modellen, beheer en de exploitatie van de hiervoor genoemde accommodaties wordt vormgegeven. In de regel is beperkt sprake van lokaal maatschappelijk ondernemerschap. De winst wordt voor een groot deel gehaald uit gecentraliseerde, op landelijk niveau bereikte schaalvoordelen.
- Een commerciële exploitant wordt geselecteerd op basis van een aanbestedingsprocedure. Met de economisch (prijs en kwaliteit) meest voordelige partij wordt een huur- en exploitatieovereenkomst gesloten. In de regel zijn de exploitatierisico’s voor rekening van de exploitant, die daarvoor een zogenoemde risicofee in rekening brengt. De exploitatie is gericht op het maken van winst binnen de door de gemeente vastgestelde kaders. Winst van de lokale BV wordt als dividend uitgekeerd aan de aandeelhouders

van de landelijke exploitatiemaatschappij. Omdat op winst gestuurd wordt moet contractueel goed worden vastgelegd welke eisen de gemeente aan de exploitant stelt met betrekking tot de maatschappelijke functie van de zwembaden en binnensportaccommodaties. Overeenkomsten worden veelal gesloten voor periodes van 10 jaar.

- Als in de praktijk sprake is van een gezonde exploitatie, dan is een commerciële exploitant prima in staat op klantgerichte wijze de maatschappelijke waarde van accommodaties te optimaliseren. Het is immers in zijn (commerciële) belang om zoveel mogelijk tevreden bezoekers / gebruikers te verwelkomen. Als echter geen sprake is van een sluitende exploitatie, dan gaat een commerciële exploitant op zoek naar kostenbesparing wat ten koste kan gaan van de klanttevredenheid. Overigens verschilt dit niet wezenlijk van andere beheervormen op het moment dat sprake is van een noodzakelijke besparingen.

Uitbesteding aan een commerciële marktpartij ontzorgt de gemeente, biedt diverse garanties, maar beperkt ook de mogelijkheden van gemeentelijke sturing. Verder bestaat altijd het risico van spanning tussen de maatschappelijke functie van zwembaden en binnensportaccommodaties en commerciële belangen. Door middel van een aanbesteding wordt concurrentie georganiseerd, wat (afhankelijk van de gunningscriteria) leidt tot een scherpe prijs voor de gemeente. Lokaal gerealiseerde winsten met gemeentelijk vastgoed worden als dividend uitgekeerd aan de aandeelhouders van de betreffende commerciële marktpartij en daarmee onttrokken aan het maatschappelijk kapitaal.

4.4.2 Voorkeursvariant

Voor een zoveel mogelijk geobjectiveerde beoordeling op basis van landelijke inzichten worden de beheervormen in deze paragraaf getoetst aan de hand van de volgende zes aspecten:

1. Welke invloed heeft de gemeente en hebben gebruikers op de inzet van zwembaden en binnensportaccommodaties in het kader van het maatschappelijk belang?
2. Wat is de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de organisatie die verantwoordelijk is voor beheer en exploitatie van de zwembaden en binnensportaccommodaties?
3. Wat zijn de personele consequenties van de verschillende beheervormen?
4. Wat is het juridisch kader (rechtmatigheid)?
5. In welk tijdsbestek kunnen de beheervormen worden gerealiseerd?
6. Wat zijn de financiële consequenties van de verschillende beheervormen voor de gemeente?

Invloed

Onder invloed wordt verstaan het stellen van voorwaarden door de gemeente aan de functie en ingebruikgeving van de zwembaden en binnensportaccommodaties en de daaraan gekoppelde vergoeding. Onder invloed wordt ook verstaan de ruimte die gebruikers hebben om vanuit hun ambities, mogelijkheden en belangen afspraken te maken over gebruik, beheer en exploitatie van de accommodaties, zonder dat dit ten koste gaat van het algemene maatschappelijk belang.

Vanuit gemeentelijk beheer is er alle ruimte voor invloed. Als aandeelhouder van een Sportbedrijf is invloed vanuit gemeenteperspectief makkelijker dan bij uitbesteding aan een commerciële partij. Daar staat tegenover dat politieke ‘wispelturigheid’ bij gemeentelijk beheer en in mindere mate bij een gemeentelijk Sportbedrijf op de loer ligt. Het gesprek over hoe om te gaan met vraagstukken als Covid-19 en de sterk gestegen energieprijzen gaat met commerciële partijen primair langs zakelijke lijnen. Bij gemeentelijk beheer en bij een Sportbedrijf is meer sprake van het zoeken naar evenwicht tussen maatschappelijke en economische belangen.

Kwaliteit van de bedrijfsvoering

In het kader van de beoordeling van beheervormen worden de volgende drie aspecten onderscheiden als het gaat om de kwaliteit van de bedrijfsvoering:

- Stabiliteit en continuïteit.
- Maatschappelijk ondernemerschap.
- Efficiënte bedrijfsvoering.

Gegeven de waarde van de zwembaden en binnensportaccommodaties moet sprake zijn van een toekomstbestendige wijze van beheren en exploiteren, gericht op stabiliteit en continuïteit. Vanuit gemeentelijk beheer is de gemeente volledig verantwoordelijk. Als aandeelhouder heeft de gemeente grip en belang bij stabiliteit en continuïteit van een Sportbedrijf. Bij uitbreiding van een Sportbedrijf neemt het draagvlak voor investering in de organisatie toe. Landelijk opererende commerciële exploitanten zijn door hun omvang minder

afhankelijk van individuen, omdat door het moederbedrijf of vanuit regionale vestigingen ondersteuning geboden wordt.

In een concurrerende (vrijetijds-)markt is het zaak om door lokaal maatschappelijk ondernemerschap het product- en dienstenaanbod (voortdurend) af te stemmen op ontwikkelingen in wensen en behoeften van de (potentiële) bezoekers en gebruikers van de zwembaden en binnensportaccommodaties. De bureaucratie binnen een gemeente en politieke besluitvorming beperken de mogelijkheid om snel en flexibel in te spelen op ontwikkelingen en veranderende wensen en behoeften. Vanuit hun maatschappelijke opdracht en hun flexibele organisatie zijn Sportbedrijven in de regel goed in staat klantwaarden centraal te stellen. Bij commerciële partijen geldt dat ondernemerschap primair gericht is op economisch rendement en niet zozeer op het creëren van maatschappelijke waarde met het beschikbare budget.

Een efficiënte bedrijfsvoering is noodzakelijk om met de beschikbare publieke middelen zo veel mogelijk maatschappelijke waarde te creëren. Expertise op het gebied van bijvoorbeeld personeelszaken, onderhoud en techniek, marketing en administratie en het kunnen profiteren van schaalvoordelen draagt hiertoe bij. Ook hier geldt dat de gekende commerciële exploitanten daar landelijk beproefde procedures voor hanteren, met beperkt ruimte voor lokaal maatwerk. Bij gemeentelijk beheer of Sportbedrijven berust dit meer op maatwerk of kan (zonder gedwongen winkelnering) specifieke ondersteuning worden ingekocht. Ook dit kan resulteren in een efficiënte bedrijfsvoering.

Personele consequenties

Afhankelijk van de beheervorm zijn er gevolgen voor de positie van de betrokken medewerkers. Dit houdt zowel verband met arbeidsrechtelijke zaken (cao's en hiërarchische verhoudingen) als met cultuurverschillen, goed werkgeverschap en ontwikkelmogelijkheden. Commerciële exploitanten werken in de regel met de cao Zwembaden of de cao Recreatie. Voor Sportbedrijven is de cao Verzelfstandigde Maatschappelijke Organisaties (Vermo) ontwikkeld. Deze cao sluit aan op de arbeidsvoorwaarden en pensioenregeling van de cao gemeenten.

De rechten van werknemers bij overgang van onderneming zijn vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek. Vanuit het 'mens volgt werk' principe behoudt het betrokken personeel dezelfde of vergelijkbare arbeidsvoorwaarden en hebben zij recht op een gelijk, gelijkwaardige of gelijksoortige functie. Als personeel overgaat van de gemeente naar een Sportbedrijf of naar een commerciële exploitant dan wordt daarvoor desgewenst een sociaal plan opgesteld.

Juridisch kader

De gemeente kan beheer en exploitatie van zwembaden en binnensportaccommodaties door een Sportbedrijf laten uitvoeren zonder een aanbestedingsprocedure te volgen. Deze activiteiten worden dan inbesteed. Bij een inbesteding geeft de gemeente een opdracht aan een overheidsgedomineerde onderneming. Omdat de aandelen van het Sportbedrijf in handen zijn van de gemeente is sprake van een overheidsgedomineerde onderneming. De aanbestedingsplicht geldt dan niet.

Als de gemeente kiest voor marktwerking en beheer en exploitatie bij een commerciële marktpartij wenst onder te brengen, dan dient daarvoor een aanbestedingsprocedure doorlopen te worden, conform de aanbestedingsregels en met inachtneming van het inkoopbeleid. Met de winnende inschrijver wordt een huur- en exploitatieovereenkomst gesloten.

Tijdsbestek

Als de gemeente er voor kiest om beheer en exploitatie van de zwembaden en binnensportaccommodaties zelf te gaan verzorgen dan betekent dit op enig moment een ontmanteling van stichtingen 't Timpke en zwembad Ruurlo en (op termijn) van Optisport Berkelland en een overname door de gemeente van alle taken, verantwoordelijkheden en risico's.

De basis van een Sportbedrijf Berkelland ligt in de binnensportaccommodaties waarvoor de gemeente nu de verantwoordelijkheid draagt. Het accommodatiebestand van stichtingen 't Timpke en / of zwembad Ruurlo is nodig om voldoende volume te creëren. In samenspraak met deze stichtingen kan een tijdpad worden afgesproken voor de oprichting van een Sportbedrijf. Voor de ontwikkeling van een Sportbedrijf, van voorbereidend onderzoek en besluitvorming tot aan de oprichting en inrichting, is een tijdsbestek gewenst van circa 2 jaar.

Als de gemeente opteert voor uitbesteding aan een marktpartij, dan moet een aanbesteding worden voorbereid en uitgevoerd. Het ligt dan voor de hand om deze aanbesteding te koppelen aan het aflopen van de overeenkomst met Optisport in 2032.

Financiële consequenties

De financiële consequenties van de verschillende beheervarianten zijn vooraf lastig in te schatten. Als de gemeente op basis van bestuurlijke afwegingen en risicomanagement zelf verantwoordelijk wordt voor de zwembaden en binnensportaccommodaties of deze verantwoordelijkheid in handen legt van een Sportbedrijf, dan zal moeten blijken of binnen de gestelde begroting / budgetten en kwaliteitseisen zorg gedragen kan worden voor het beheer en de exploitatie ervan. Bij uitbesteding aan een marktpartij zijn de financiële consequenties afhankelijk van het resultaat van de aanbesteding. De praktijk leert dan marktwerking meestal leidt tot gunstige financiële consequenties ten opzichte van de andere beheervormen, maar dat ook meer gespannen verhouding ontstaan tussen economische en maatschappelijke belangen.

Afhankelijk van de beheervorm neemt de gemeente meer of minder afstand van de financiële risico's die verbonden zijn aan beheer en exploitatie van de zwembaden en binnensportaccommodaties. Bij een Sportbedrijf ligt het risico uiteindelijk bij de aandeelhouder. Sportbedrijven kunnen een weerstandsvermogen opbouwen (lees: een buffer voor financiële tegenvallers), maar brengen geen - zoals gebruikelijk bij commerciële exploitanten - privaat eigen vermogen in waarmee tot op zekere hoogte tegenvallers kunnen worden opgevangen. Als de tekorten te hoog oplopen zal een exploitant, Sportbedrijf of commerciële exploitant, zich altijd bij de gemeente melden voor een extra bijdrage.

Toetsingskader

Op basis van landelijke inzichten zijn de beheervormen in het volgende overzicht gewaardeerd aan de hand van de zes hiervoor behandelde aspecten met onderscheid tussen de volgende waarderingen:

- 0 staat voor neutraal, er is ten opzichte van de bestaande situatie geen sprake van een noemenswaardig positieve of negatieve ontwikkeling.
- + staat voor een beperkt positieve ontwikkeling ten opzichte van de bestaande situatie.
- ++ staat voor een sterk positieve ontwikkeling ten opzichte van de bestaande situatie.
- - staat voor een beperkt negatieve ontwikkeling ten opzichte van de bestaande situatie.
- - - staat voor een sterk negatieve ontwikkeling ten opzichte van de bestaande situatie.

Voor de volledigheid is als vierde variant onderscheiden een combinatie van de verschillende beheervormen (huidige situatie).

Beheervormen	Gemeente	Sportbedrijf	Marktpartij	Combinatie
Invloed	++	+	- -	0
Kwaliteit bedrijfsvoering				
Stabiliteit en continuïteit	+	+	0	-
Maatschappelijk ondernemerschap	-	++	-	0
Efficiënte bedrijfsvoering	-	+	++	-
Personele consequenties	- -	+	0	0
Juridisch kader	0	0	0	0
Tijdsbestek	-	-	- -	0
Financiële consequenties	-	0	+	-

Toelichting per beheervorm:

- Gemeentelijk beheer: de gemeente gaat zelf alle zwembaden en binnensportaccommodaties beheren en exploiteren. Vanuit de gemeentelijke organisatie kan volop invloed worden uitgeoefend. Met uitzondering van stabiliteit en continuïteit scoort deze variant niet goed op de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Verder is het voor de gemeente een operatie met grote impact om tientallen medewerkers van de verschillende exploitanten in dienst te nemen. Het vergt de nodige tijd om de gemeentelijke organisatie in te richten op het beheren en exploiteren van vooral de zwembaden. Gelet op de negatieve waardering van het (maatschappelijk) ondernemerschap en een minder efficiënte bedrijfsvoering moet rekening worden gehouden met negatieve financiële consequenties.
- Sportbedrijf: buiten de tijd die het vergt om een Sportbedrijf op te richten zijn aan deze beheervorm geen nadelen verbonden. Als aandeelhouder en opdrachtgever kan de gemeente invloed uitoefenen op de door het Sportbedrijf te realiseren doelen. Aandachtspunt is dat het accounthouderschap door de gemeente goed wordt ingevuld om invulling te blijven geven aan het monitoren / evalueren van de prestaties. Door schaalvergroting kan het Sportbedrijf de kwaliteit van haar bedrijfsvoering verder optimaliseren. Op basis

van inverdieneffecten door schaalvergroting zijn op termijn positieve financiële consequenties te verwachten.

- Marktpartij: beheer en exploitatie van de zwembaden en binnensportaccommodaties wordt door middel van een aanbestedingsprocedure in de markt aangeboden. Gemeentelijke invloed en invloed van gebruikers kan onder druk komen te staan van commerciële belangen. Commerciële belangen gaan niet goed samen met maatschappelijk ondernemerschap. Positief is dat dit soort partijen door landelijke schaalvoordelen tot een efficiënte bedrijfsvoering in staat is en dat zij tot op zekere hoogte bereid zijn financiële risico's te dragen (binnen een overeen te komen weerstandsvermogen). Voor het betrokken personeel dat overgaat naar een commerciële exploitant ontstaan enerzijds ontwikkelkansen door de schaal van landelijk opererende organisaties, maar zal ook aanpassing aan een nieuwe bedrijfscultuur gevraagd worden en kunnen commerciële afwegingen uiteindelijk ten koste gaan van werkgelegenheid (niet vervangen van vertrekkend of uittredend personeel). Met het oog op de lopende overeenkomst met Optisport Berkelland (tot 2032) ligt het voor de hand dat moment af te wachten voor het in de markt zetten van deze concessie. De praktijk leert dat aanbestedingen meestal leiden tot scherpe financiële inschrijvingen, waarvan de gemeente profiteert in de vorm van een vaste lagere vergoeding voor beheer en exploitatie van de zwembaden en binnensportaccommodaties gedurende de contractperiode.
- Combinatie van beheervormen: hier is momenteel sprake van met een verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de gemeente, stichtingen en Optisport. Het voordeel om met één partij snel te kunnen schakelen als de omstandigheden daarom vragen (met als voorbeelden Covid-19 en de energiecrisis) ontbreekt in deze variant. Daar staat tegenover dat de combinatie van beheervormen de mogelijkheid biedt om per accommodatie (of per dorp) vast te stellen wat de beste oplossing is, mede afhankelijk van particuliere initiatieven en interesse van marktpartijen. Nadelen van versnippering van beheer en exploitatie zijn vooral gelegen in het niet verder kunnen versterken van de bedrijfsvoering door schaalververgroting. Andere nadelen van deze variant hebben betrekking op de onzekerheid bij betrokken medewerkers en gebruikers, de tijd en de juridische rompslomp die het vergt om beheer en exploitatie per accommodatie te regelen en uiteindelijk de kosten die hiermee gepaard gaan.

Conclusie / voorstel voorkeursvariant: op basis van de door Synarchis uitgevoerde beschouwing en beoordeling van de verschillende beheervormen is de vorming van een Sportbedrijf de eerste voorkeursvariant. Als financiële motieven een grotere rol spelen dan komt uitbesteding aan een commerciële marktpartij als alternatief in beeld. In samenspraak met de diverse belanghebbenden moeten de mogelijkheden en voordelen van een Sportbedrijf verder onderzocht worden (2024/2025).

5. Samenvattende conclusies

In dit afsluitende hoofdstuk worden puntsgewijs de belangrijkste conclusies samengevat van het onderzoek zwembaden en binnensportaccommodaties:

- De gemeente Berkelland beschikt over 18 gymzalen, 1 sportzaal, 5 sporthallen, 2 binnenbaden en 3 buitenbaden, verspreid over de verschillende dorpskernen.
- De sporthallen en de sportzaal zijn gemiddeld 44 jaar oud, de gymzalen zijn gemiddeld 38 jaar oud. Voor diverse accommodaties zijn de afgelopen jaren vervangende nieuwbouwplannen ontwikkeld.
- Gemiddeld worden de sporthallen overdag (bewegingsonderwijs) en op doordeweekse avonden (sport) redelijk bezet met een bezettingspercentage van circa 50%. Ook de (vijf) gymzalen die door de gemeente worden beheerd kennen overdag een redelijke bezetting. Dit geldt niet voor de gymzalen die onderdeel uitmaken van multifunctionele dorpsaccommodaties in kleinere kernen, waarvan de bezetting als beperkt moeten worden beoordeeld. Dit neemt niet weg dat deze voorzieningen in hun kern een belangrijke functie vervullen op het gebied van bewegingsonderwijs, sport, cultuur en ontmoeten.
- De binnenbaden 't Timpke en 't Spilbroek werden in 2022 bezocht door in totaal 160.000 bezoekers. In vergelijking met landelijke kengetallen is dit een hoog aantal bezoekers, wat voor een belangrijk deel wordt veroorzaakt door de 85.000 recreatieve bezoekers in 't Spilbroek. Deze bezoekers zijn voor een deel afkomstig uit omringende gemeenten. Op basis van de beschikbare watercapaciteit is in zwembad 't Spilbroek sprake van een efficiënte verhouding tussen vraag en aanbod. In zwembad 't Timpke is sprake van overcapaciteit.
- De drie buitenbadvoorzieningen (buitenbaden De Meene en 't Vinkennest en natuurbad Rekken) werden in 2022 door ongeveer 130.000 bezoekers bezocht. Ook hier is sprake van een hoog aantal bezoekers in vergelijking met landelijke kengetallen en kan dit ook hier voor een deel worden verklaard door bezoek van inwoners uit omringende gemeenten en toeristen. De capaciteit van de buitenbaden is prima afgestemd op de bezoekersaantallen.
- De voortdurende aandacht voor een gezond leven en de rol die sport en bewegen hierin speelt werkt positief op het gebruik van de binnensportaccommodaties en de zwembaden. Daar staat tegenover dat de georganiseerde sport in Nederland en zeker ook de binnensportverenigingen het lastig hebben om ledenaantallen en vrijwillig kader op niveau te houden. Fitness en sportief gebruik van de openbare ruimte zijn in dit opzicht belangrijke concurrenten. In het toekomstperspectief van veel zwembaden staat de recreatieve functie onder druk. De concurrentie van andere vormen van vrijetijdsbesteding en de noodzaak om periodiek te (blijven) investeren in aantrekkelijke recreatieve voorzieningen zijn hier debet aan.
- De afstemming van de vraag naar en het aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties is een dynamisch proces. Het is aan te bevelen periodiek (denk aan iedere drie jaar) het gebruik / de bezetting van de accommodaties te monitoren en de trends en ontwikkelingen te actualiseren.
- De afgelopen jaren zijn diverse onderzoeken uitgevoerd en ontwikkelingen in gang gezet, waaronder de uitbreiding van sporthal 't Timpke en de vervanging van sporthal Rikkenhage. Voor een passend en toekomstbestendig aanbod zijn kaders (uitgangspunten en doelen) gesteld en is inzicht gegeven in de (on)mogelijkheden van scenario's (basis, budgetneutraal en doelmatig). Economisch en maatschappelijk het meest realistische is een doelmatig scenario, waarin een efficiënte afstemming van vraag en aanbod leidend is. De belangrijkste effecten van het doelmatig scenario zijn:
  - Het aantal zaaldelen van de binnensportaccommodaties kan op termijn worden teruggebracht van 39 naar 31.
  - Op termijn kunnen twee binnenbaden worden samengevoegd tot één nieuw zwembad, waarbij twee varianten zijn onderscheiden (functioneel en beperkt recreatief).
- Ambitie van het doelmatig scenario moet blijven dat een laagdrempelig, aantrekkelijk aanbod van zwembaden en binnensportaccommodaties in Berkelland behouden blijft omwille van een gezond sport- en beweegklimaat en een vitale samenleving. Dit betekent ook dat voor de kleinere dorpskernen de beschikbaarheid van een gymzaal uitgangspunt blijft, bij voorkeur als onderdeel van een multifunctionele accommodatie / ontmoetingsplek.

In een tijdpad ziet de opgave in het doelmatig scenario er voor de binnensportaccommodaties en voor de zwembaden als volgt uit.

Opgave binnensportaccommodaties	Status	Investering (incl. BTW)
Borculo:		
❖ Uitbreiding sporthal 't Timpke met twee zaaldelen	urgent	€ 4 tot € 5 miljoen
❖ Sluiting gymzalen Noord en Staring College Herenlaan en Beukenlaan na ingebruikname uitgebreide sporthal		
❖ Uitvoering renovatieplan zwembad 't Timpke (met perspectief van 10 jaar)	urgent	€ 2 tot 4 ton
Ruurlo:		
❖ Heroverweging capaciteit / investering nieuwe sporthal	urgent	€ 12,5 miljoen
❖ Instandhouding sporthal Rikkenhage	urgent	€ 482.000
Eibergen:		
❖ Vervanging (dubbele) Pickerhal door nieuwe sporthal	5-10 jaar	€ 8 tot 10 miljoen
❖ Sluiting gymzaal De Rekstok na ingebruikname nieuwe sporthal	10 jaar	
Neede:		
❖ Sluiting gymzaal Dumasweg	0-5 jaar	
❖ Vervanging sporthal 't Spilbroek	10 jaar	€ 8 tot 10 miljoen
❖ Vervanging sportzaal Oranjelaan door nieuwe gymzaal / sportzaal	10 jaar	€ 2,5 tot € 5,5 miljoen
Beltrum:		
❖ Vervanging sporthal De Sonders door een sportzaal als onderdeel van een multifunctionele accommodaties	5-10 jaar	€ 5,5 miljoen
Rekken:		
❖ Ontwikkeling van een multifunctionele ontmoetingsplek met gymzaal	5-10 jaar	€ 2 tot 3 miljoen

Opgave zwembaden	Status	Investering (incl. BTW)
❖ Haalbaarheidsonderzoek nieuw binnenbad	0-5 jaar	
❖ Vervanging binnenbaden 't Timpke en 't Spilbroek	10 jaar	
› Functionele variant		€ 21,8 miljoen
› Beperkt recreatieve variant		€ 26,0 miljoen

- De wijze waarop eigendom, beheer en exploitatie van zwembaden en binnensportaccommodaties momenteel in Berkelland wordt vormgegeven kent verschillende verschijningsvormen. De gemeente is verantwoordelijk voor beheer en exploitatie van sporthallen Pickerhal en De Sonders, van sportzaal Oranjelaan en van vijf gymzalen. Diverse stichtingen (waaronder 't Timpke en zwembad Ruurlo), onderwijsinstellingen en Optisport Berkelland zijn verantwoordelijk voor de andere accommodaties.
- Op basis van geformuleerde uitgangspunten en een beschouwing en beoordeling van de beheervormen gemeentelijk beheer, beheer door een gemeentelijk Sportbedrijf, uitbesteding aan een marktpartij en een combinatie van beheervormen is de vorming van een Sportbedrijf als eerste voorkeursvariant naar voren gekomen. Als aandeelhouder heeft de gemeente bestuurlijke / strategische invloed op de koers van een Sportbedrijf. Door uniformering van beheer en exploitatie ontstaat een schaal waarmee een Sportbedrijf werk kan maken van een kwalitatief hoogwaardige bedrijfsvoering (gericht op stabiliteit en continuïteit, maatschappelijk ondernemerschap en efficiënte bedrijfsvoering). Een Sportbedrijf biedt een aantrekkelijke CAO en door schaalvoordelen kunnen op termijn financiële voordelen ontstaan.
- In overleg met betrokken eigenaren / beheerders / exploitanten van de binnensportaccommodaties en zwembaden moeten de mogelijkheden en voordelen van een Sportbedrijf verder onderzocht worden om de komende jaren tot een besluit te komen.

Bijlage 1 Overzicht gebruikers

Sporthallen	scholen	Sport / overig
't Timpke (Borculo)	Da Vinci Kiezel en Kei St. Joris Zone College	Badmintonclub en dynamic tennis BABO Badmintonclub Gemini Borculo Gymnastiekvereniging Bochlo Korfbalvereniging Olympia '22 Sportbonden (KNHB, KNVB en Nevobo) Vechtsportschool Kwoon Dot Mor Vereniging voor aangepast sporten (VAS Breng) Volleybalvereniging Gemini Zaalvoetbalvereniging Reünie Zwemvereniging BZC (landtraining) 's Heerenlo Sius Borculo Sportfederatie Berkelland Talent voor Talent kindercoaching
Pickerhal (Eibergen)	Het Assink Lyceum Het Sterrenpalet Menno ter Braakschool	Achterhoekse Sportvereniging Badmintonvereniging Yapton Basketbalvereniging Picker Reds Bowlsclub Eibergen Dynamic tennis Gymnastiekvereniging Odival Volleybalvereniging Boemerang Sius Eibergen Muziekvereniging Euphonia
't Spilbroek (Neede)	Het Assink Lyceum Praktijkonderwijs MaxX VSO De Triviant	Badmintonclub Dynamo Needse gymnastiekvereniging Sportclub Neede (zaalvoetbal) Volleybalvereniging Elite / Dynamo
Rikkenhage (Ruurlo)	De Driesprong Kerst Zwart St. Wilibrordus WonderWijs	Badmintonclub Ruurlo Dynamic tennis Handbalvereniging Blauw-Wit Handboogschietvereniging De Gouden Treffer Gymnastiekvereniging RGV Volleybalvereniging Tornax
De Sonders (Beltrum)	De Sterrenboog	All Stars (tafeltennis 55+) VIOS (gymnastiek, handbal, tafeltennis, touwtrekken en volleybal)

Sportzaal	scholen	Sport / overig
Oranjelaan (Neede)	De Marke Kardinaal Alfrinkschool Hofmaat	Needse gymnastiekvereniging Judoclub 't Höfke Volleybalvereniging Elite / Dynamo Sportfederatie Berkelland Stichting Zozijn

Gymzalen gemeente	Onderwijs	Sport / overig
Dumasweg (Neede)	Dr. Ariënsschool Hofmaat Kisveld	Needse gymnastiekvereniging Judoclub ‘t Höfke
Noord (Borculo)	H.W. Heuvelschool Noord	Gymnastiekvereniging Borculo Zwemvereniging Schuurman BZC Dansschool Loes Gersen Sius Borculo
De Rekstok (Eibergen)	Op d'n Esch	Gymnastiekvereniging Odival All Stars (tafeltennis 55+) Nippon Judo Achterhoek Volleybalgroep ’t Simmelink Hart in Beweging VAS Breng
Rekken (Rekken)	De Berkel	Gymnastiekvereniging Gareo Volleybalvereniging Revoc
Schoolstraat (Ruurlo)	Kerst Zwart	Ruurlose gymnastiekvereniging

Gymzalen dorpshuizen	Scholen	Sport / overig
Dorpshuis De Zunnekamp (Geesteren)	De Keikamp	
De Benneker (Gelselaar)		
Dorpshuis ’t Stieltjen (Haarlo)	De Voshaar	
Dorpshuis Rietmolen (Rietmolen)	St. Jozesfschool	
Dorpshoes ’t Haarhoes (Noordijk)	B. Tormijnschool	

Gymzalen onderwijs	Scholen	Groepen / lesuren
Schoollaan - 2 gymzalen (Borculo / Leo-stichting)	VSO Klein Borculo	19 groepen / 47 lesuren Geen gebruik sport / overig
Octopus (Borculo / Leo-stichting)	VSO Korte Dreef	13,5 groepen / 27 lesuren Geen gebruik sport / overig
Isidorusweg (Borculo / Leo-stichting)	VSO Korte Dreef SO Klein Borculo	1,5 groep / 3 lesuren 6 groepen / 12 lesuren Geen gebruik sport / overig
’t Simmelink (Eibergen)	IKC ‘t Simmelink Het Assink Lyceum Gymnastiekvereniging Odival Volleybalgroep ‘t Simmelink VAS Breng Nippon Judo Achterhoek All Stars Hart in Beweging Berkelland	11 lesuren 10 lesuren
De Diekmaat (Neede)	De Diekmaat	10 groepen / 20 lesuren Geen gebruik sport / overig

synarchis

beleidsontwikkeling & marketing

beheer & exploitatie

huisvesting & programmamanagement

aanbesteden & projectmanagement

Kade 52 • 3371 EP Hardinxveld-Giessendam • 0184 616 544 • info@synarchis.nl **www.synarchis.nl**